BÜTÜN ÜLKELERİN İŞÇİLERİ BİRLEŞİN!

kitle

YIL: 15 ~~MAYIS 1988~~ ~~SAYI: 319~~ Haziran 1988 Sayı: 320

"Makyaj" Tutar mı?

Özal hükümeti, iş yasalarında bazı değişiklikler getiren tasarıyı Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Genel Kurulu öncesinde meclisten geçirerek yasalaştırdı. 2821 ve 2822 sayılı yasaların kimi hükümlerini değiştiren tasarının gerekçesinde, "Uluslararası Çalışma Teşkilatı'nın normlarına uygunluğun sağlanması için bu tasarı hazırlanmıştır" deniyor. Şimdi hükümet, ILO'yu buna ikna etmeye çalışacak. Her ne kadar ILO'nun 12 Eylül sonrasında yeniden düzenlenen sendikal mevzuatla ilgili eleştiri ve talepleri ile son değişikliklerin bağlantısını kurmak epey güç olsa da, hükümet böylece ILO nezdinde verdiği sözü tutmuş, en azından "iyi niyetini" göstermiş olacak! Hükümetin hesabı budur.

ILO, bilindiği gibi Birleşmiş Milletler'e bağlı ve içerisinde hükümet-işçi-işveren üçlüsünün temsil edildiği uluslararası bir kuruluş. Böylesi bir kuruluşta varılacak uzlaşmaların ancak çok temel nitelikteki asgari hususlar üzerinde oluşabileceği açık. Nitekim, çeşitli uluslararası sözleşmelerde ifadesini bulan ILO ilkeleri, ileri sendikal hakları değil, asgari sınırları belirlemektedir. Öte yandan her ülke, sadece altına imza attığı ILO sözleşmelerine uymakla mükelleftir. Sözgelimi Türkiye, sendikal haklarla ilgili temel normları içeren ve bu yıl 40. yılı kutlanan 87 sayılı sözleşmeyi hâlâ daha imzalamadığı için, ILO düzeyindeki tartışmalarda bu sözleşmenin kapsadığı ilkeleri ihlal etmekle suçlanamamaktadır. Türkiye daha önce imzaladığı 98 ve 111 sayılı sözleşmelere aykırı uygulamalar yüzünden ILO gündemine girmiş ve bu aykırılıkların giderileceği yolunda çeşitli kereler resmen taahhütte bulunmuştu. Son bir kaç yıldır ILO genel kurullarına katılan TC çalışma bakanlarının orada verdikleri sözleri daha Esenboğa'ya ayak basar basmaz tekzip etmeleri ve vadedilen düzenlemelerin hiçbirinin gerçekleştirilmemesi yüzünden Türkiye ile ILO'nun ilişkileri kopma noktasına varmıştı. Bu durumda önümüzdeki ay Cenevre'de yapılacak Genel Kurul'a eli boş gitmeyi göze alamayan hükümet, bu göstermelik değişiklikleri yapmak gereğini duymuştur.

Bu değişikliklerin ILO diplomasisini ne ölçüde yatıştırabileceğini önümüzdeki günlerde göreceğiz. Hükümet, eğer bunu başarabilirse, sadece ILO gündeminde daha geri sıralara inmekle kalmayacak, aynı zamanda, "işte, kanunlarımızın uluslararası ilkelere uygunluğu tescil edilmiştir" demagojisine de sarılabilecektir. Öyleyse, bugün değilse bile yarın karşımıza çıkması muhtemel böylesi bir gelişmenin sonuçlarına bugünden hazırlıklı olmak gerekir. Sendikal hak ve özgürlükler mücadelesinin duraksamasına göz yumulamaz.

Aslında, ILO bir yana, bu değişikliklerin işçi sınıfını ve dolayısıyla sendikal hareketi bir ölçüde olsun "yatıştırabileceğini", hükümet de dahil kimse düşünmüyor. Zaten hükümetin böyle bir derdi pek yok! Uluslararası planda zevahiri kurtarmaya uğraşan rejim, "verebileceğinin" azamisini de böylece göstermiştir. Sendikacıların, "makyaj", "makyaj bile değil" şeklindeki değerlendirmelerine sözde cevap veren Çalışma Bakanı İ. Aykut'a göre, "çok güzel bir estetik ameliyat yapılmıştır"! T. Özal gibi işveren sendikacılığından devşirme Bakan Hanım, bu benzetmesiyle, estetik anlayışı bir yana, aslında iş yasalarında öze değgin hiçbir değişiklik yapılmadığını, "sirkatin söyler" misali övünerek itiraf etmektedir.

Son değişikliklerle, termik santrallere linyit verenler dışındaki ocaklar ile belediye temizlik işlerindeki grev yasakları —lütfen— kaldırılırken, nafta ve doğal gaz ile işleme başlayan petro-kimya tesislerinde yeni grev yasakları getirilmektedir. 12 Eylül'ün burjuvaziye bahşettiği onca grev yasağına ilaveten, tam da bugünlerde toplusözleşme görüşmelerinin çıkmaza girdiği petro-kimya işkolunda yeni grev yasakları getirilmesi, "işbitirici" zihniyetin tipik bir örneğidir. Mevcut mevzuatı "yüzde yüz" iyileştiren bir değişiklik de, grev gözcülerinin sayısını 2'den 4'e çıkartılması! Grev çadırı kurulmasını yasaklayan hükmün değiştirilmesi yolunda muhalefetin verdiği değişiklik önergesinin "çalışma barışı" adına reddedildiğini, C.Selvi'nin deyişiyle "grevdeki işçilerin def-i hacetine dahi izin verilmediğini", bu arada belirtmek gerekir. Yine de, grev gözcülerinin artırılması ve stokların işyerinden çıkarılmasına imkân veren maddenin kaldırılması, "huzur" düşkünü patronları gücendirmişe benziyor. TİSK Genel Sekreteri'ne göre, bu iki değişiklik, "hak aramaktan çok, bir olay yaratmak amacına dönük gibi görünüyor"muş ve bu tür değişiklikler işverenleri huzursuz ediyormuş!

Değişiklikler arasında gerçekten

(Devamı 11. sayfada)

TİP, TSİP ve TKP'nin Ortak Açıklaması

*TBKP'yi oluşturmak üzere birleşme sürecindeki TİP ve TKP ile TSİP arasındaki birlik görüşmeleri Mayıs 1988'in ilk haftasında yapıldı. Toplantı sonucunda hazırlanan ortak **açıklama**nın metnini aşağıda yayınlıyoruz.*

*Toplantıda görüşülen başlıca ve **açıklama** metninde yer alan konu hakkında tarafların kendi görüşleri, temsilcileri tarafından kaleme alındı.*

***Açıklama**nın "sonuç" bölümünde, bu ilk kademede aşılamayacağı belirtilen görüş farkları, başlıca "**Birleşik Partinin Programı** ile **Yasallaşma ve Yasal Parti**" konularına ilişkindi. Taraflar bu iki konuya ilişkin görüş ayrılıklarının giderilmesi amacıyla önümüzdeki dönemde yeniden biraraya gelmek üzere birlik doğrultusundaki çalışmalarını sürdürmektedirler.*

Tek bir Parti halinde birleşme sürecini tamamlama noktasında bulunan TİP ve TKP, bu noktanın konulmasından önce TSİP'le birlik perspektifi içeren ve temel konularda görüş ve deneyim alışverişinde bulunulmasını öngören bir toplantı önermişlerdir. Toplantıda dört ana konu ele alınmıştır. Yapılan görüş alışverişi ve tartışmalar sonucunda bir kısım konularda üç partinin de özde aynı görüşlere sahip oldukları, buna karşılık bazı konularda TİP-TKP ile TSİP arasında görüş farklılıkları bulunduğu tespit edilmiştir. Ele alınan konular ve partilerin bunlara ilişkin görüşleri şöyledir:

BİRLİK SORUNU: *TİP ve TKP'nin görüşü:* TKP ve TİP güçlerini TBKP çatısı altında birleştirmekle üzerlerine düşen tarihsel sorumluluğun gereğini yerine getirmişlerdir, Türkiye komünist hareketinin birliğine büyük bir katkıda bulunmuşlardır. Ancak bununla komünistlerin birliği süreci bütünüyle tamamlanmış olmuyor. Bu açıdan, TİP ve TKP'nin TSİP ile birliği özellikle önem taşımaktadır. Bu partilere önyargılarla yaklaşmayan Marksist parti ve çevreler, tek tek Marksist kişiler arasında söz konusu üç partinin birleşmesi yönünde haklı bir beklenti vardır. TİP, TSİP ve TKP'nin birliği komünist hareketin toplumsal meşruiyetini daha da güçlendirecek, geniş emekçi kitlelerinin ve aydın çevrelerin komünist harekete güvenini artıracaktır.

Amacımız, çağdaş nitelikli bir komünist partisine, Marx, Engels ve Lenin'in fikirleri temelinde işçilerin, emekçilerin, aydınların kitlesel demokratik partisine yönelmektir.

TSİP'in görüşü: Üç partinin birleşmesiyle işçi sınıfının siyasi birliğinin sağlanmasında önemli bir merhale katedilmiş olacaktır. Ancak bu şekilde birlik tamamlanmış olmayacak, esas siyasi birlik, yığınsal bir proletarya partisi içinde yer alabilecek, kendi yerini orda gören diğer parti, çevre ve tek tek Marksistleri de bağrında topladığı zaman gerçekleşecektir. Böylesi bir siyasi birlik sürecinin geliştirilmesi doğrultusunda olanca çabanın harcanması gerekir. Üç partinin birleşmeleri için sürdürülecek olan bu çabalar siyasi birliğin en geniş kapsamıyla gerçekleştirilmesinde teşvik edici rol oynayacaktır. Hedef, işçi sınıfının, emekçi yığınlar içinde kök salmış, onların en geniş kesimlerine hitap eden, kitleler için cazibe merkezi olmaya yetenekli, emekçi halkı yığınsal boyutlarda mücadeleye seferber etmeyi becerebilen bir işçi sınıfı partisi olmalıdır.

DÜNYA VE TÜRKİYE'YE BAKIŞ: *TSİP'in görüşü:* Marksizmin canlı özü günümüzde dünyanın ve ülkemizin analizinde biricik kılavuzdur. Ülkemizin ve dünyanın karşı karşıya bulunduğu problemlerin çözümüne yine Marksizmin yaratıcı ışığı yol göstermektedir. Teorik yenilenmeyi engelleyen, dogmatizme yol açan eğilimlere karşı mücadele etmenin, değişen şartlarda sürekli gelişen bir bilim, bir dünya görüşü olan Marksizmi canlı olarak yaşatmanın vazgeçilmez önemi vardır. Sosyalist sistemde yenilenme girişimleri, sosyalist demokrasinin daha geliştirilmesi için sarfedilen çabalar, sosyalizmin bir sistem olarak daha yetkinleştirilmesi ve sosyalist bireyin daha olgunlaştırılması için kitlelerin yaratıcı enerjisini seferber etmeyi hedefleyen atılımlar, varolan sosyalizmin nasıl canlı ve yaratıcı bir iç dinamiğe sahip olduğunun kanıtıdır. Bu olgu, hem işçi sınıfı enternasyonalizmine güç kazandırmaktadır, hem de ülkemiz sol hareketini olumlu yönde etkilemektedir.

Günümüz dünyasında barış mücadelesi birincil öneme sahiptir. Bu nedenle staratejik öneme sahip çözümlemelerde, sınıfsal çıkarlarla global insanlık sorunlarının karşılıklı etkileşimi asla gözden kaçırılmamalıdır.

TKP ve TİP'in görüşü: Türkiye ve dünyadaki gelişmelerin gerçekçi bir analizi ancak yaratıcı Marksizmin ışığında yapılabilir. Marksizmin özüne, günümüz koşullarında sahip çıkabilmek için dogmatik yaklaşımlardan sıyrılmak, teoride yenilenme gerekmektedir. Teoride yenilenme Türkiye somutunda her üç partinin ve değişik Marksist parti ve çevrelerin, tek tek Marksistlerin ortak çabalarının eseri olacaktır.

TKP ve TİP barış için mücadelenin günümüzde toplumsal ilerlemenin ön koşulu olarak belirleyici bir önem kazandığını belirtmişlerdir. Sınıfsal olanla, genel insanî olanın diyalektik birliğini ifade eden yeni teorik yaklaşımlar program ve politikalarımızı belirlemektedir.

TİP ve TKP, tüm Marksist çevrelerle bu teorik ve yöntemsel yaklaşımlar temelinde ortak görüşlerin yaratılabileceğine inanmakta ve komünistlerin birliğinin bilimsel platformunun bu yolla hazırlanmasına önem vermektedirler.

TİP ve TKP, dünya komünist hareketinin birliğinin ve tüm ilerleme güçlerinin enternasyonalist dayanışmasının barış ve toplumsal ilerleme açısından önemine inanmaktadırlar.

Sovyetler Birliği'nde toplumun her alanını kapsayan devrimci yenilenme süreci, Sovyet toplumunun azami demokrasinin gerçekleşmesiyle kazanmakta olduğu dinamizm, ideolojik ve kültürel alandaki yenilenme, SBKP tarihine eleştirel bakış, dünya çapında olduğu gibi, Türkiye sol güç-

leri açısından da önem taşımaktadır.

BİRLEŞİK PARTİ'NİN PROGRAMI: *TİP ve TKP'nin görüşü:* Program, partinin amacını ve amaca giden yolu bütünsel bir çerçevede ifade etmelidir. Bu nedenle hem partinin bugünkü amacı ve hem de temel amacı, Türkiye'nin ve dünyanın Marksist teori temelinde analizinden hareketle saptanmalıdır. Bunun yanısıra bugünden amacımıza götüren yol belirlenmelidir. Ayrıca partinin kimliği ve gelişme doğrultusu da programda yer almalıdır.

Türkiye ve dünyanın analizi, ülke sorunlarının önündeki başlıca engeli aşmanın bugünden barışın korunması ve ülkenin demokratikleşmesi için verilecek mücadeleye bağlı olduğunu ortaya koyuyor. Partinin bugünkü politik amacı, barış ve demokrasi mücadelesinin her alandaki hedeflerinin bütünsel bir ifadesi olmalıdır. Bu amaca götüren yol, barış ve demokrasi güçleri arasında diyalog ve işbirliğini güçlendirmekten, işçi sınıfı ve emekçilerin bu hedefler için mücadelesini güçlendirmekten geçiyor. Bu sürecin sonucunda yeni bir politik durumun ortaya çıkması, bu yolda yeni bir aşamaya vardığımızı gösterecektir.

Partinin temel amacı, sosyalist devrimle, işçi sınıfının öncülüğünde emekçilerin iktidarının kurulması, bu iktidar eliyle demokratik ve sosyalist dönüşümlerin gerçekleştirilmesidir. Parti, sosyalizmi benimseyen diğer politik güçlerle beraber bu uygulamalara yön verecektir.

Partinin temel görevi bu günden başlayarak temel amaca kadar giden süreç içinde işçi sınıfının rolünü sürekli yükseltmektir. Partinin kimliği, onu çağdaş bir komünist partisi niteliğini geliştirmesiyle belirginleşecektir. Demokrasi, parti için vazgeçmeyeceği bir değerdir.

TSİP'in görüşü: Program başlıca üç bölümden oluşmalıdır. Birinci bölüm, partinin toplumsal yerini ve gerekirliğini belirlemelidir. Bu bölümde dünyanın ve Türkiye'nin somut şartları ve gelişme perspektifi özetlenmeli, işçi sınıfının önderliğinde emekçi halk iktidarının, mevcut sosyo-ekonomik bunalımın kesin çözümü için yegane alternatif olduğu; bu iktidarın bir süreç boyunca sosyalizmi inşa edeceği açıkça konmalıdır.

İkinci bölüm, partinin diğer emekçi karakterli siyasetlerle ittifak halinde iktidara geldiğinde —ki bu iktidar işçi sınıfının, öteki emekçilerin, çalışan halkın iktidarıdır— gerçekleştireceği başlıca demokratik, antiemperyalist, antimonopol, antişoven köklü dönüşümleri tespit etmelidir.

Üçüncü bölümde, emekçi iktidarına giden yolda, bu iktidarın yolunu açan, onun ön şartlarını olgunlaştıran ve onu yakınlaştıran bir eylem programı yer almalıdır. Bu program, demokratik hak ve özgürlüklerin en geniş kapsamıyla toplumda geçerli olmasını ve yığınlara maledilmesini, emperyalizme karşı bağımsızlık mücadelesinin güçlendirilmesini ve günümüz dünyasında hayati öneme sahip barış için mücadelenin yükseltilmesini, tekellerin ekonomideki egemen konumlarının sınırlandırılıp geriletilmesini, Kürt halkının ulusal demokratik haklarının geçerli kılınmasını, bu hedeflere ilişkin acil talepleri ihtiva etmelidir.

YASALLAŞMA VE YASAL PARTİ: *TSİP'in görüşü:* Şu anda yasaklı olan devrimci partilerin yasala çıkmaları onların en doğal haklarıdır. Demokrasinin asgarisi bunu gerektirir. Ancak ülkemizde demokrasi olmadığı için yasallaşmaya izin verilmemektedir. Onun için yasallaşma çabalarının büyük önemi vardır.

Ancak yasaklı partilerin yasallaşma hakkının kısa vadede elde edilebileceğinin göstergeleri henüz yoktur. Oysa hayat sürmektedir ve siyaset sahnesinde soldaki boşluk varlığını korumaktadır. O halde mevcut şartlarda solda yasal bir partinin oluşturulması son derece hayatidir ve ön çalışmalara gün yitirmeksizin başlanmalıdır. Ülkemizde bunun somut maddi şartları vardır, nihai kurtuluşu sosyalizmde gören yüz binlerce —belki de milyonla ölçülen— bir işçi, emekçi, aydın potansiyel böyle bir oluşumu beklemektedir. Bunun yanısıra solda yer alan bir kısım partiler, çevreler ve Marksist aydınlar yasal partinin elbirliği ile oluşturulmasına istekli olduklarını dile getirmişlerdir. Kaldı ki, siyasi birliğin yol alması, tüm Marksistlerin tek bir potada kaynaşmaları için de, yasal parti en makul ve elverişli platformu oluşturacaktır. Bu durumda yasal partinin ön çalışmalarına acilen başlamak gerekmektedir. Böylece hem sosyalizmin yasal siyaset sahnesinde temsil edilmesini, isteyen geniş bir potansiyelin özlemine cevap verileceği gibi, siyasi kapasiteleri atıl tutulan onbinlerce Marksistin de örgütlü mücadelede kollektif çabaları devreye girebilecektir. Bu oluşum demokrasi mücadelesine ivme kazandıracağı gibi, yasallaşma hakkının toplumsal meşruiyetini hızla yaygınlaştıracak, onun elde edilmesini çabuklaştırıp kolaylaştıracaktır. Yasal partinin önçalışmalarının hemen başlatılması ve tarafların bu girişimi vargüçleriyle desteklemeleri, işçi sınıfının örgütlü siyasi mücadelesi içinde yer almayı isteyen, kendi yerini orada gören herkesi teşvik edecek ve yüreklendirecek, böylece yığınsal, işçilerin, emekçilerin, aydınların sahip çıktıkları, onların omuzları üstünde yükselen bir partinin temeli atılmış olacaktır.

TKP ve TİP'in görüşü: Ülkemizin demokratikleşmesi açısından, komünist haraketin üzerindeki yasakların kalkması ve komünist partinin yasallaşması zorunludur.

Türkiye'de bir çok çevrede, komünist hareket üzerindeki yasağın kaldırılması yönünde, geçmişle kıyaslanmayacak ölçüde güç kazanan ortak bir görüş oluşmaya başlamıştır. Sargın ve Kutlu'nun ülkeye gidişi politik hayatı zehirleyen bu yasaktan ülkemizin kurtarılması yolunda beliren bu olanağı değerlendirmek amacını taşımaktadır. Komünist hareketin yasallaşması yönündeki çabalar çerçevesinde bu girişimin büyük önemi vardır.

Ancak, komünist hareketin üzerindeki yasağın bir an önce kaldırılması yönünde çok daha güçlü çabalar gerekmektedir. Çünkü egemen güçlerin en gerici, militarist kesimleri demokrasiye kapıyı kapamak için komünist hereket üzerindeki yasağı her türlü araç ve yöntemle sürdürmeye, komünistlerin onurlu mücadeleleri ile çoktan beri hak ettikleri toplumsal meşruiyeti yalan ve iftirayla önlemeye çalışmaktadırlar. Komünist hareketin yasallaşma hakkının ne kadar zamanda elde edileceği, bu hak uğrunda ve genel olarak Türkiye'nin demokratikleşmesi amacıyla bugün verilen mücadeleyi ne kadar

(Devamı 10. sayfada)

Manifesto 140. Yılında

İşçi sınıfının, **bütünselliği** olan ilk programatik belgesi olarak 1848'de yayınlanan Komünist Manifesto'nun üzerinden 140 yıl geçmiş bulunuyor. Bu 140 yıl, belki değil mutlaka, bütün insanlık tarihi boyunca katedilmiş evrimin ve sağlanmış gelişmenin kat be kat fazlasını içeren bir dönemdir. Başdöndürücü bilimsel, politik, kültürel gelişmelerin sonucu olarak doğaldır ki toplumsal yapılar da büyük bir evrimden geçmiş, dolayısıyla toplumu dönüştürmeye matuf bütün bilgi ve teoriler de, ya toptan, ya da **kendi içinde** değişmişler, nesnel gelişme süreçlerini kapsayabildikleri oranda yenileşmişlerdir. Nesnesi olan toplumun **devinimine** öteki bütün teorilerden daha çok **tabi** olan Marksizmin de **kendi içinde** büyük bir değişim geçirdiği besbellidir.

Buna göre, üstünden 140 yıl geçtikten sonra bugün Komünist Manifesto'nun, tamamen değilse bile büyük oranda eskidiği, pratiğe ışık tutmaktan çok tarihsel bir belge olarak değerini koruduğu söylenemez mi? Nitekim böyle değerlendirmelere rastlıyoruz. Üstelik, toplumların verili bir tarihsel durumdaki analizine dayanan **programatik bir belge** olmasından dolayı **eskimesi** doğal gözüken bu belgenin **herhangi bir belge** olmadığı gözden kaçırıldığı zaman, daha pek çok şey gözlerden kaçırılmış olur ki, Manifestoyla birlikte, Marksizm adına ortaya çıkmış **bütün belgeler** bir anda eskiyip tarihin arşivindeki **değerli** yerlerine gönderilmiş olurlar. O halde Komünist Manifesto'nun, işçi sınıfının ilk programatik belgesi olmaktan öte, onun bütün belgelerinin **ruhu** olmak gibi bir özelliği vardır; bu özelliğiyle Manifesto Marksizmin özünü ifade etmektedir ve bundan ötürü de **bütün şartlarda** Marksizm ile birlikte varolmaya devam etmektedir. Bunu nasıl açıklamalı?

"Yazılmış olduğu dönemin siyasal ortamı içerisinde anlaşılması gereken bir belge..." diye başlandığında ve sadece bu kapsamda kalındığında yanlışlar da başlamış olur. Elbette Manifesto, "belli bir siyasal ortamda" yazılmıştır ama sırf o siyasal ortam için değil, ortaya koyduğu görüşlerin nihai zaferinin gerçekleşeceği güne kadarki bütün zamanlar için yazılmıştır. "Manifesto'da ortaya konmuş bulunan düşüncelerin nihai zaferi için Marx yalnızca ve tamamıyla işçi sınıfının eylem birliği ve tartışma sonucu zorunlu olarak göstereceği düşünsel gelişmeye güveniyordu." (Engels-1890 tarihli Almanca baskıya önsözden) Elbette böyle olmak durumundaydı, çünkü işçi sınıfı, varolan düzeni, kendisi iktidar olmak için yıkacağı günlerden çok öncesini yaşıyor, barikatlarda savaşan, her defasında silaha sarılan oydu ama 1848'in siyasal ortamında onun bu eylemiyle yolunu açtığı sınıf burjuvazi oluyordu. Demek ki Manifesto **geleceğin habercisiydi, günün sözcüsü** değil.

Manifesto'yu evrensel işçi hareketi için kalıcı ve **eskimez** kılan ve onu "yaz-boz" programlardan ayıran özelliği, ifade ettiği ve metne hakim olan temel düşünce ve ilkelerde aranmalıdır. Bu temel düşüncenin **ifade ediliş biçimi** açısından Manifesto **ham**dır ama Manifesto'nun ifade ettiği temel düşünce karşısında Marksizmin daha sonraki bütün belgeleri de **ham**dır; çünkü Manifesto, bir sınıfın kendi tarihsel misyonunu duyurduğu bir **ilk çığlık** olduğu kadar, onun, öngördüğü dünya nizamına ilişkin **son sözdür** aynı zamanda. Manifesto'nun bir **son söz olgunluğunda** oluşu şuradan da bellidir ki:

- Manifesto, işçi hareketine bir felsefi teorik temel sunmaktadır; bu **tarihi materyalizmdir**. Materyalist tarih anlayışı, tarihsel devinimi kısır idealist açıklamasından kurtarıp, tarihi gerçek yaratıcı güçleri açısından ve yeniden açıklayan bir **devrim**dir. İnsan düşüncesindeki bu **devrim** sadece işçi sınıfının kendi rolünü öne çıkarması anlamında bir ideoloji olmayıp, temel yapısından bir tek taş bile sökülemeyen **bilimsel bir devrim**dir de. Bu tarih yöntemi dışında yazılmış **insan masalları** bu bilimsel devrimden sonra yırtılıp atılmışlar; burjuva ideolojisi ve burjuva tarih yöntemi, materyalist tarih açıklaması önünde kesin olarak boyun eğmiştir.
- Manifesto —daha sonra komünal tarih dönemini dışlayarak— bütün tarihi, **sınıflar mücadelesi tarihi** olarak yorumlamıştır. "Manifesto'nun temel önermesi şudur: Her tarihsel dönemde, egemen olan iktisadi üretim ve değişim biçimi ve bunun zorunlu sonucu olan toplumsal örgütlenme, o dönemin siyaset ve düşünce tarihinin üzerine kurulu olduğu ve ancak onunla açıklanabilen temeli oluşturur; bunun sonucu olarak, insanlığın tüm tarihi sınıf mücadelelerinin, sömüren ile sömürülen, egemen ile ezilen sınıfların mücadelelerinin tarihi olmuştur.." (Engels-1888 İngilizce baskıya önsöz)
- Manifesto'nun özünde ayrıca kapitalizmin genel doğasının açıklanması, bu doğa içinde işçi sınıfının **özel doğasının** saptanması, bu durumun ifade ettiği temel tarihi çelişkinin belirlenmesi ve bu çelişkinin işçi sınıfının devrimci mücadelesiyle ve ancak kapitalizmin yıkılıp yerine sosyalizmin kurulmasıyla çözülmüş olacağının ve bunun da bir niyet sorunu olarak değil, **zorunlu** bir tarihsel gelişme olarak gerçekleşeceğinin bilimsel yoldan ispatı yatar. Manifesto bununla, sınıf mücadelesinin her hangi bir yerdeki özel durumunun çözümlemesini değil, her kapitalist toplum için er veya geç geçerli olacak bir tarih çözümlemesi yapmış olur. Manifesto'nun bu ifadesi, aradan geçmiş bulunan 140 yıl boyunca sürekli doğrulandığı gibi, bundan sonra da sürekli ve **zorunlu** olarak doğrulanacaktır.
- Manifesto, kapitalizmin, yerini **zorunlu olarak** sosyalizme terkedecek olmasından, kolay bir tarih yorumu çıkarmamıştır. Tam tersine, işçi sınıfını bunun mücadelesini vermekle mükellef görmüştür. İşçi sınıfının, kendi sınıf ideolojisi temeli

(Devamı 11. sayfada)

SBKP 19. Parti Konferansı Haziran'da Toplanıyor

SBKP 19. Parti Konferansı 28 Haziran'da toplanacak. Konferans öncesi, New Times'da (16/88) yayınlanan söyleşisinde SBKP MK Marksizm-Leninizm Enstitüsü bölüm başkanı Prof. Vasili Bondar geçmişteki parti konferansları ile ilgili bilgiler verdi. Aşağıda bu söyleşinin çevirisini sunuyoruz.

□ *Parti kongresi ile parti konferansı arasındaki fark nedir?*

■ Parti'nin en yüksek organı olarak kongre geniş yetki ve işlevlere sahiptir; konferans ise kongreler arasında partinin gündemine gelen acil konuları çözmek üzere kollektif bir tartışma biçimidir. Kongre her beş yılda bir toplanır, konferans ise parti politikasının güncel meseleleri ile ilgilenir.

Ekim Devrimi'nden önce, Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin 3. Kongresi'nde (Nisan-Mayıs 1905) alınan "çeşitli parti örgütlerinin temsilcilerinin periyodik konferansları" ile ilgili karara uygun olarak konferanslar yapıldı. Kararın bir bölümünde şöyle deniyordu: "Birliğin... sosyal demokrat teori ve pratiğin tüm konularının ortak tartışılması ile en iyi biçimde sağlanacağını gözönünde bulundurarak, 3. Parti Kongresi merkezi ve yerel komitelerin mümkün olduğunca sık biçimde partimizin farklı örgütlerinden temsilcilerin katıldığı konferanslar yapması yönünde isteğini belirtir".

Aralık 1919'da Rus Komünist Partisi (Bolşevik) 8. Tüm-Rusya Konferansı yeni Tüzük kabul etti. Tüzüğün 26. maddesine göre Merkez Komite'nin, partinin bölge ve Moskova komiteleri temsilcileriyle her üç ayda bir konferans toplaması gerekliydi.

□ *Ulusal konferanstan Parti'nin üst organlarından biri olarak söz edebilir miyiz?*

■ Evet, edebiliriz. Burada Komünist Partisi'nin (Bolşevik) Mart 1939'da yapılan 18. Kongresi'ndeki Tüzük değişikliğinden söz etmek istiyorum. Bu değişikliklerle ulusal konferansların yetkileri ve Parti'nin üst organları arasındaki yeri belirleniyordu. Tüzüğe göre, ulusal konferans Kongre ve Merkez Komite'den sonra üçüncü sıradadır.

Konferansa Merkez Komiteyi kısmen yenileme, yani bu organın görevlerini yerine getirmeyen üyelerini uzaklaştırıp yerine yenilerini getirmek yetkisi verilmişti. Aynı zamanda, organın bir önceki kongrede seçilen yedek üyeleri arasından yeni asil üyeler atamaya ve onlardan boşalan yere yeni yedek üyeler seçmeye de yetkili kılınmıştı.

Bu Tüzüğe göre bir ulusal parti konferansının kararlarının (Merkez Komite'nin bazı üyelerinin yenilenmesi ve yeni yedek üyelerin seçimi hariç) Merkez Komite tarafından onaylanması ve onaylandıktan sonra ise tüm parti örgütleri açısından bağlayıcılığı sözkonusuydu.

□ *Sovyet devletinin gelişimi sürecinde ulusal konferansların toplanma aralıklarının değişik olduğunu kaydetmek gerekir. Bunun nedenleri neydi?*

■ Gerçekten de toplanma aralıkları değişiklik gösterdi ve bazı dönemlerde konferanslar hiç toplanmadı. 3. Parti Kongresi kararı konferansların mümkün olduğunca sık toplanması gerektiğini belirtmişti. 8. Tüm-Rusya Konferansı'nda kabul edilen Tüzük uyarınca böyle forumların üç ayda bir toplanması gerekiyordu. Edinilen tecrübe ile 12. Tüm-Rusya Parti Konferansı toplanma aralığını yılda bir kez olarak kesinleştirdi. SBKP 27. Kongresi'nde kabul edilen Tüzük gereği, Merkez Komite iki kongre arasında ihtiyaç duyulduğu zaman ulusal parti konferansları toplayabilir. 36 yıllık bir sürede toplam 18 konferans yapıldı, ilki Aralık 1905'de, sonuncusu, yani 18.'si ise Şubat 1941'de olmak üzere.

Bazı konferanslar yönetim organlarında değişiklikler yaptı. Örneğin Ocak 1912'de yapılan 6. (Prag) konferansı partinin likidatörler tarafından dağıtılan temel kurumlarını yeniden oluşturdu. Lenin'in önderliğinde yedi kişilik bir Merkez Komite seçti (Lenin, Zinovyev, Orjonikidze, Spandaryan, Goloşçekin, Schwarzmann ve Malinovski).

Nisan'daki 7. Parti Konferansı'nda yeni bir Merkez Komite seçilmişti (Lenin, Zinovyev, Kamenev, Milyutin, Nogin, Sverdlov, Smilga, Stalin ve Fyodorov). Daha sonraki 8.'den 17.'ye kadar olan konferanslar partinin yönetim organlarında değişiklik yapmadı.

□ *Konferansların örgütsel yapısı nedir, bunların toplanması ve yürütülmesinde hangi norm ve kurallar uygulanmıştır?*

■ Başlangıçta konferans toplanırken belirlenmiş kurallar yoktu ve delegelerin kompozisyonu her konferans için Merkez Komite'nin belirlediği usule göre oluşturuldu. Örneğin ilk konferans, ülkedeki devrimci olayların fırtınası içinde toplanamayan parti kongresi için bir araya gelmiş delegeler tarafından yapıldı. 8. Konferans (Aralık 1919) belirlenmiş bir temsil oranına uygun olarak toplandı.

18. Kongre'de kabul edilen Tüzük gereği konferans delegeleri yöre ve bölge parti komitelerinin ve Birlik cumhuriyetleri komünist partileri merkez Komitelerinin plenumlarında seçildi. Seçim usulleri ve temsil oranlarının Parti Merkez Komitesi tarafından belirleneceği karara bağlandı.

□ *Yapılacak 19. Ulusal Parti Konferansında komünistler nasıl temsil edilecek?*

■ Her 3.780 Parti üyesine bir delege olmak üzere bir temsil oranı belirlenmiş bulunuyor. Delegeler Birlik cumhuriyetleri komünist partileri merkez komitelerinin ve bölge

ve yöre parti komitelerinin plenumlarında gizli oyla seçilecekler. Ukrayna, Belorusya, Özbekistan ve Kazakistan Komünist Partileri'nde delegeler bu cumhuriyetlerin bölge parti komitelerinin plenumlarında seçilecekler. Komünist partileri merkez komitelerinin ve bölge ve yöre parti komitelerinin plenumlarında, diğer delegelerle birlikte Sovyet ordu ve donanmasıyla ülke içinde ve sınırlarında bulunan birliklerin parti örgütlerinden de delegeler seçilecek. Ülke dışında görev yapan Sovyet ordu ve donanma birimlerindeki komünistlere gelince, onlar da delegelerini kendi parti örgütlerinin konferanslarında seçecekler. Delege seçimleri Mayıs 1988'de tamamlanacak.

□ *Yapılacak Konferansın gündemi nedir?*

■ Perestroikanın geleceği üzerine, özellikle parti örgütlerinin kendi içlerinde geniş bir tartışma olacak kuşkusuz. Toplum hayatının her alanının demokratizasyonu ve komünistlerin yaratıcı önderlik sağlama yeteneği görüşülecek.

Önceki ulusal konferansların tarımsal gelişmeye, milliyetlere, taktiklere ve partinin gelişimine bağlı olarak önemli konular görüştüğü söylenmelidir. Lenin hayattayken parti konferansları Merkez Komite'nin siyasi ve örgütsel çalışma ve ülkedeki siyasi durum üzerine raporlarını da görüşüyordu. Sovyetlerin ve sendikaların, yanısıra her türden kooperatiflerin çeşitli yanlarını, ekonomide planın uygulanmasının sonuçlarını ve ekonomik gelişmenin ana hatlarını da gözönünde tutuyordu.

Merkez Komite'nin 1987 Haziran Plenumu 19. Konferans için şu gündemi belirlemiştir: 1) 27. Parti Kongresi'nin kararlarını yerine getirmede kaydedilen ilerleme, 12. Beş Yıllık Plan döneminin ilk yarısının başlıca sonuçları ve perestroikanın yaygınlaştırılmasında parti örgütlerinin görevleri; 2) Parti ve toplum hayatının daha ileri demokratizasyonu için önlemler.

□ *Parti belgelerinin konferansların mümkün olduğunca sık toplanması ihtiyacına işaret ettiğini belirttiniz. Önceki konferanslar neden seyrek olarak yapıldı?*

■ 1941'den sonra konferanslar parti hayatından "çıkarılmıştı". Bunu bir nedene bağlıyorum: Konferansların karakteristiği olan tartışma, serbestçe fikir alış verişinde bulunma, kişilik kültü atmosferine tümüyle yabancıydı, o yıllarda yapılan kongreler Leninist içtenlik, tartışma ve çoğulculuk ruhundan çok şey kaybetmişti.

Bir diğer neden daha var: 17., 19. ve 22. Parti Kongreleri'nde kabul edilen Tüzük böyle konferansları öngörmedi. Sadece 1966'daki SBKP 23. Kongresi'nde bir değişiklik yapılarak, ihtiyaç duyulduğu takdirde Merkez Komite'nin kongreler arasında parti politikasının acil meselelerini görüşmek üzere bir ulusal konferans toplayabileceği belirlendi. Ne ki, ondan sonra dahi konferanslar yapılmadı.

Sözkonusu olan partinin iç hayatının da 1970'lerin sonraları ve 1980'lerin başlarındaki duraganlıktan etkilenmesidir. Parti organları parti hayatının Leninist ilkeleri ve standartlarına kesinlikle uyma konusunda gerekli özeni göstermediler. Kollektif önderlik ilkesi ihlal edildi ve seçilmiş organların rolü zayıfladı.

27. Kongre Tüzükte parti hayatında demokratik ilkeleri pekiştirmeyi amaçlayan bir dizi değişiklikler yaptı. Bunlardan biri parti konferanslarının şartlarının sağlanmasıdır.

19. Ulusal Konferansın toplanması kanımca parti hayatında devrimci bir olaydır, çünkü pratikte demokratizasyonu ve komünistlerin faaliyetini geliştirme durumundadır. Pek çok insan gibi, ben de bunun parti hayatının Leninist normlarının bir canlandırılması olarak görüyorum.

Sovyet toplumunun devrimci bir biçimde yenilenmesi olan perestroika sürecinde ülkemizde pek çok şey değişiyor. Partinin yönetim organlarının oluşturulması mekanizması geliştirildi ve bunlar üzerindeki denetim arttı. Glasnost, eleştiri ve özeleştiri parti saflarında gelişmeye devam ediyor. Yapılacak konferans 27. Kongre'den bu yana siyasi tecrübemizi özetlemeyi ve ülkemizin ekonomik ve sosyal yenilenmenin ana hatları doğrultusundaki ilerleme hızı ve niteliğini gözden geçirmemizi mümkün kılacak. ■

MSİP Konferansı Yapıldı

Macaristan Sosyalist İşçi Partisi'nin Mayıs ayı içerisinde yapılan tüm ülke parti konferansında ülkenin ekonomik, sosyal ve siyasi gelişimi, sorunlar ve Parti'nin önümüzdeki dönemde görevleri tartışıldı. 800 bin Parti üyesini temsilen 860 delegenin katıldığı ve üç gün süren Konferans sonunda, Politbüro ve Merkez Komitesi seçimi yapıldı, Parti'nin üst yönetim organlarında değişiklikler oldu. 31 yıldır MSİP Genel Sekreteri görevini sürdüren Janos Kadar parti başkanlığına; Konferans öncesi Bakanlar Konseyi başkanlığını yürüten Karoly Grosz, MSİP Genel Sekreterliğine getirildi. 13 kişilik Politbüro'nun 8 üyesi de değişti.

Ülkenin karşı karşıya olduğu çeşitli sorunları yoğun biçimde tartışan Parti Konferansı ekonomide istenilen nitel dönüşümlerin henüz sağlanamadığı ve bu yüzden de MSİP'nin bir önceki Parti Kongresi'nde dile getirilmiş olan hayat standartlarının korunmasına ilişkin hedeflere ulaşılamamış olduğunu belirtti.

Konferans sonuç belgesinde, uygulanmakta olan ekonomik reformların toplumun diğer alanlarına henüz yeterince yansımadığı kaydedildi. Açıklamaya göre, belirlenen bir komisyon 1990'daki Parti Kongresi'ne kadar yeni bir Parti programı taslağı hazırlamak üzere çalışacak. Bu arada bir başka komisyon da Parti içi demokrasiye yeni bir içerik kazandırması öngörülen yeni bir tüzük çalışması yapacak.

BÜTÜN ÜLKELERİN İŞÇİLERİ BİRLEŞİN!

kitle

Yurtdışı Eki

SAYI: 320
HAZİRAN 1988

Rheinhausen Direnişi Boşuna Değildi

Yaklaşık 6 aydır, hemen her gün çeşitli eylem biçimlerinin hayata geçirildiği Duisburg-Rheinhausen'daki Krupp çelik fabrikasının işçilerinin direnişi bitti.

İşyeri sendika temsilcilerinin ve işveren arasında yürütülen, çalışan işçilerin de onayını alan görüşmelerin sonucunda, Krupp işvereni bu işyerini hemen kapatma ve çalışan 6 bin işçiyi sokağa atma kararından geri adım atmak zorunda kaldı.

Yapılan anlaşma uyarınca; Krupp işletmesi hiçbir çalışanının işine son vermeden Mart 1989'a kadar üretimine devam edecek. Krupp işvereninin başından beri istediği Mannesmann çelik işletmesiyle birleşmesi 1.7.1989'dan itibaren gerçekleştirilmeye başlanacak. Ve Mart 1989'da genel olarak üretimin durdurulmasıyla birlikte 1500 işçinin çalışacağı bir yüksek fırın 31.12.1990 tarihine kadar üretime devam edecek. Varılan sonucun genel hatlarından da görüldüğü gibi işçiler, çalıştıkları işyerlerini koruma mücadelesinden yenik çıkmışlardır. Ama uğrunda mücadele verilen davanın bu yanının, böylesi bir noktaya gelmesinde pek de hayıflanılacak bir durum yok. Çünkü Krupp işçileri ve Duisburg demokrasi güçleri sadece Krupp işverenine karşı değil, Krupp gibi F.Almanya'nın ekonomisine de, politikalarına da yön veren Mannesmann ve Thyssen gibi diğer çelik tröstlerine karşı da mücadele etmek zorunda kaldılar. Ve ayrıca gerici Bonn hükümetinin yanısıra Kuzey Ren Vestfalya Eyaleti'nin sosyal demokrat hükümetine karşı da mücadele etmek zorundaydılar. Kolayca görüldüğü gibi güçler dengesi işçilerin aleyhineydi ve verilen mücadelenin bu noktaya gelmesi kaçınılmaz gibiydi.

Krupp işverenin Rheinhausen'daki işyerini kapatacağım demesiyle önce iş yavaşlatma, iş bırakma, fabrikanın girişinin ablukaya alınması, Krupp yönetim kurulunun Bochum'daki merkez binasındaki toplantısına zorla girme ve Duisburg şehrinin önemli bölgelerinin işgal edilerek yaşamın bir süre durdurulması gibi eylemlerin denendiği ve demokrasi güçlerinin de büyük desteğini ve sempatisini kazanan Rheinhausen direnişi işçi sınıfı mücadele tarihinde kendisine haklı bir yer edinmiştir.

Ama altı aylık direniş bilançosunun bir diğer ve önemli yönü daha vardı ki, Krupp işçileri ve her türlü dayanışmalarını gösteren demokrasi güçleri bu alanda kesinlikle kazanan taraf olmuşlardır.

Kitle'nin Ocak 1988, 315 sayılı yurtdışı ekinde Rheinhausen'daki gelişmeleri irdeleyen yazı şöyle bitiyordu: "Duisburg'daki çelik işçilerinin mücadelelerinin sonucunu kestirmek zor. İşsiz kalmaları da muhtemel ama yarın gerçekleşecek topyekün mücadelede, işçi sınıfına da, yandaşlarına da faydalanacakları çok değerli deneyler bırakacakları apaçık ortada."

Altı aylık mücadelenin uzun vadeli yönünde Rheinhausen Krupp işçileri başta F.Alman işçi sınıfı hareketi olmak üzere tüm dünya işçi sınıfı hareketine faydalanabilecekleri çok değerli deneyler bırakmışlardır. İşte tam da bunun için Rheinhausen direnişi hiç mi hiç boşuna değildi. ■

Yabancılar Yasası mı, Orman Yasası mı?

Batı Avrupa'nın gelişmiş kapitalist ülkeleri, özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra eksik kalan işgücü kapasitelerini tamamlamak üzere daha az gelişmiş ülkelerden işçi getirmek zorunda kalmışlardı. "Misafir işçi" anlayışıyla getirilen bu insanlar, ekonomiler yoluna sokulup işleri bittikten sonra ülkelerine geri gönderileceklerdi. Ya da, diğer yandan, birkaç sene Avrupa ülkelerinde çalışıp para biriktiren bu misafir işçiler kendiliklerinden ülkelerine geri döneceklerdi.

Ama biliniyor, olaylar önceden düşünüldüğü ve planlandığı gibi gelişmedi. Birkaç seneliğine gelenler, şimdi birkaç on yıldan beri bu ülkelerde yaşıyorlar. Ondan dolayıdır ki, gelişmiş kapitalist ülkeler yabancıların konumlarını belirleyen yabancılar yasaları oluşturdular, yabancıların çeşitli idari ve yasal işlemleri bu yasalar çerçevesinde düzenlenmeye başlandı.

En çok yabancının yaşadığı ve Türkiyelilerin de en yoğun olduğu F.Almanya'da yabancıların bu ülkedeki hak ve özgürlüklerinin çerçevesini çizen Yabancılar Yasası politik gündemin önemli maddeleri arasında yerini aldı. Geçtiğimiz yıllarda F.Almanya İçişleri Bakanı Zimmermann tarafından hazırlanıp, tepkilerden dolayı parlamentoya sunulmayan Yabancılar Yasası, yine Zimmermann tarafından daha da sertleştirilerek yeniden düzenlendi.

Yasa tasarısı üzerinde söylenebilecek ilk söz; yasa, yabancıların özellikle işsiz kesimini ve yılların yıpratması sonucu verimleri azalmış yaşlı işçileri çeşitli yollarla ülkelerine göndermeyi, kalanları da hizaya sokmayı amaçlamaktadır. Ve bu gayri insani yanıyla yeni yasa taslağı eskiyi aratmaktadır. Okuyucular hatırlayacaktır, şu anda halen yürürlükte olanı daha sertleştirmek için 1984'de hazırlanan ama parlamentoya sunulmayan yasa taslağında yabancıların aleyhine pek çok madde bulunmaktaydı ve demokrasi güçleri bu yasa taslağının parlamentodan geçmemesi için yoğun bir şekilde mücadele etmek zorunda kalmışlardı.

Yeni yasa taslağı yabancıların hemen her türlü işlerinin yapıldığı Yabancılar Dairesi'ne daha çok yetki ve insiyatif vermektedir. Halen yürürlükte olan Yabancılar Yasası'ndaki kesin olmayan "olabilir, .. olmayabilir", vb. türden kelimelerle ifade edilen ve sonuçta hukuki yolları açık bırakan bir çok madde yeni yasa taslağında yabancıların aleyhine kesinleştirilerek herhangi bir tartışmanın ya da mahkeme yolunu kullanmanın önü baştan kesilmek istenmektedir.

Yeni yabancılar yasa tasarısının, yabancıların geneli için tehlikeli yanlarından birisi de, her yabancıyı doğrudan ilgilendiren böylesi bir konuda bütünü parçalamaya yönelik amaçlar güdüyor olmasıdır. Mesela, politik mülteciler ve üniversitelerde öğrenim gören yabancılara eşlerini buraya kolayca getirme imkanlarının sağlanacağı yasa taslağında ifade ediliyor. Bu iki kesimin ülkelerine en erken dönme niyetinde ve zorunda olduğunu iyi bilen ve özellikle yabancıların bu kesimlerini günahı kadar sevmeyen İçişleri Bakanı F.Zimmermann bir yandan insani davranış içine girmiş gibi gözükürken asıl hedefi, yabancıların en aktif iki unsurunu bir parmak balla pasifleştirmeyi amaçlamakta, bir taşla iki kuş vurmaya çalışmaktadır.

Yabancılar yasası taslağınının tümüne hakim olan düşünce, metindeki; "*Yabancıların burada kalabilmesinde F.Almanya'nın çıkarları ön planda tutulur. Zira her ülkenin önce kendi yurttaşlarının çıkarlarını korumak görevi vardır.*" cümlesinde yatmaktadır. Bu cümlenin asıl anlamı, sistemin kendisinden kaynaklanan bir çok olumsuzluğun sorumlusu olarak yabancılar gösterilebilecek ve olumsuzlukların çözümü, yani "F.Alman yurttaşlarının çıkarlarının korunması" için yabancılar gerekirse ülkelerine geri gönderilmek de içinde olmak üzere çeşitli uygulamalara maruz kalabileceklerdir.

İçişleri Bakanı Zimmermann, hazırladığı ve kamuoyu oluşmasını önlemek için halen en yetkili kurullara bile vermediği yeni yabancılar yasası tasarısını parlamentonun bu yasama döneminde her ne pahasına olursa olsun yasalaştırmak istemektedir.

Ama görünen o ki, Zimmermann'ın işi bu sefer de zor. Çeşitli demokratik kuruluşların, muhalefet partilerinin yeni yasa tasarısına hemen gösterdikleri tepkinin yanı sıra Bonn hükümetini oluşturan gerici koalisyon hükümeti partilerinin de Zimmermann'ı desteklemeyeceklerinin belirtileri görünüyor. Koalisyon ortağı FDP (Liberal Parti) sözcüleri Zimmermann'ın yasa tasarısını "çağdışı" olmakla nitelediler ve partilerinin alternatif yasa taslağını basına açıkladılar. Diğer yandan koalisyon hükümetinin en büyük partisi CDU (Hıristiyan Demokratlar) Zimmermann'ın yasa taslağı hakkındaki görüşlerini halen açıklamadı ama bu partinin işçi sorunlarıyla ilgili örgütü CDA alternatif bir taslak hazırlayıp yetkili mercilere sundu. Zimmermann ve partisi CSU (Hıristiyan Birlik) kardeş partileri CDU'nun bir alt biriminin hazırladığı bu taslağa ateş püskürüyorlar, FDP'yi de CDA'yı da sundukları alternatif programlardan dolayı hainlikle suçluyorlar.

F.Alman İçişleri Bakanı F.Zimmermann, F.Almanya'da yaşayan yabancıların hak ve özgürlüklerinin çerçevesini belirleyen yeni yabancılar yasası taslağını dünya görüşüne, politik anlayışına ve "insani" hasletlerine uygun olarak hazırladı ve parlamentoda yasallaştırmak istiyor. Bu noktada F.Almanya'nın yerli ve yabancı tüm demokrasi güçlerine, insan olan herkese çok önemli bir görev düşmektedir: İçişleri Bakanı Zimmermann'a da, onun gibi düşünen herkese de orman yasalarını uygulamaya sokma özlemlerinde aman verilmeyeceğini bir kere daha kararlıca göstermek. ■

Thälmann'ın Katili Ceza Görecek mi?

Mayıs'ın 26'sında Düsseldorf'ta yapılan bir açık oturumda Nazilerce Buchenwald toplama kampında katledilen KPD Genel Başkanı Ernst Thälmann'ın katillerinin yargı önüne çıkarılmasında karşılaşılan zorluklar ve bunların nedenleri açıklandı.

Antifaşistler Birliği (VVN)'in girişimiyle düzenlenen açık oturuma Demokratik Hukukçular Birliği, Neofaşizm ve Yabancı Düşmanlığına Karşı Düsseldorf Forumu, Yeşiller, DKP, Sosyal-Demokrat Hukukçular Birliği, Protestan Gençlik Çalışma Grubu gibi demokratik örgütler de çağrıda bulunmuştu. WDR'den Heiner Lichtenstein'ın yönettiği açık oturuma müdahil avukatları, DKP ve Yeşiller'in temsilcileriyle uzun yıllar bizzat Buchenwald kampında esir olarak kalmış bulunan tanık Emil Carlebach da uzman olarak katılmışlardı.

Müdahil avukatlarından ilk sözü alan DAC'den W.Matthäus, Ernst Thälmann'ın katillerinin cezalandırılmasına yönelik ilk başvurunun 1947 yılında yapıldığı ve buna bir cevap alınamadığını, sonraları 1964 ve 82 yılları arasında altı kez Köln'deki bu suçlar için yetkili eyalet başsavcılığına başvurulduğunu ve bu başvuruların tümünün sudan gerekçelerle geri çevrildiğini belirtti. Ancak uzun uğraşılardan sonra ve Thälmann'ın eşi ve kızının özel başvurularıyla dava açılmasının sağlanabildiğini belirten müdahil avukatlarından Dr.Heinrich Hannover, buna gerekçe olarak FAC'de birçok hukukçunun Nazi devrinden kesintisiz olarak şimdiki F.Alman hukuk sistemi içinde yer almış olmasını belirtti.

1983 Krefeld Bölge Mahkemesi'nde dava açılmasının gerçekleşebildiğini ve bu mahkeme savcısının beraat istemesine karşın mahkemenin Wolfgang Otto'yu adam öldürmeye iştirak suçundan dört yıl hapis cezasına mahkum etmesinin önemini vurgulayan Dr.Hannover, burada ilginç durumlara da dikkat çekti: Federal Yüksek Mahkeme'nin (BGH) bu kararı beklenildiği üzere bozduğunu ve bozma gerekçesinde de Otto'nun Thälmann'ın öldürüldüğü sırada Buchenwald'de bulunmamış olabileceğini öne sürdüğünü belirtti. Ve artık bundan sonra da Otto'nun hep "ben sözkonusu tarihte olay yerinde yoktum..." şeklinde ifade verdiğini açıklayan müdahil avukatı bu durumun DAC'den gönderilen ve FAC'nin Koblenz'deki arşivinden Demokratik Almanya'ya verilen bir belgenin açıklanmasına dek sürdüğünü ilave etti. Bu belgelerle Thälmann'ın öldürüldüğü 17-18 Ağustos 1944 günleri Otto'nun gelen teleksleri tasdik eden dört kez imzasının bulunduğu ispat ediliyordu. Artık Otto, "ben sözkonusu tarihlerde yoktum" diyemezdi.

Kimdir bu Wolfgang Otto?

1911 doğumlu W.Otto 1937'de NSDAP üyeliğine girmiş bir ilkokul (Volksschule) öğretmenidir. Savaşta SS'lere katılan Otto, önemli hizmetlerinden dolayı çabuk yükselmiştir. 1947'de bir Amerikan askeri mahkemesi tarafından 20 yıl hapse mahkum edilmiş, ne ki 1952 yılında serbest bırakılmıştı. Bu olaydan iki yıl kadar sonra da kitlesel katliamlarda önemli payı olan Otto, Kuzey Ren Vestfalya Eyaleti Kültür Bakanlığınca öğretmenliğe atanmıştır. Kanlı geçmişini kendisi bile saklamayan bu cani Goch ve Geldern kentlerindeki okullarda Almanca, tarih ve dindersi öğretmeni olarak görev yapmıştır. Ta ki Rosa Thälmann'ın suç duyurusunda bulunmasıyla kamuoyu olaydan haberdar oluncaya dek. Ancak bundan sonra Kuzey Ren Vestfalya Eyalet Hükümeti onu 1700 DM aylıkla emekliye ayırmış ve bunu yaparken de Otto'nun katil yardakçılığı görevini "normal" hizmet yılları olarak emekliliğinde hesaba katmıştır.

Ernst Thälmann'ın öldürülmesine gerekçe olarak, 1944 Ağustos'unda sonu açıktan açığa belli olan faşizmin, kendisinden sonra Almanya'nın kaderinde rol oynayabilecek demokrat kişilikli kimseleri fiziksel olarak yok etme endişesi içinde bulunduğunu ileri sürdüler. Hitler ve Himmler bir araya gelerek "yeni bir 1918" olaylarına yer vermemek için önlem almaya ve Alman tekellerinin varlıklarını faşizm sonrasında da devam ettirebilmelerini sağlamaya karar verdiler. Buna göre devrimci ve demokrat şahsiyetler yok edilecekti. Ernst Thälmann bu bağlamda canice katledilmiştir. ■

FİDEF ve DİBAF Birleştiler

F.Almanya'nın Duisburg şehrinde 7-8 Mayıs 1988 tarihlerinde önce peşpeşe FİDEF ve DİBAF'ın fesih kongreleri ve daha sonra da her iki örgütün birleşme kongreleri yapıldı.

F.Almanya'nın değişik şehirlerinden gelen 190 civarında delegenin katıldığı kongrede, FİDEF ve DİBAF'ın birleşmesiyle oluşturulan Göçmen Dernekleri Federasyonu GDF'nin tüzüğü kabul edildi.

GDF Kuruluş Kurultayı, oybirliği ile aldığı 6 kararda şu konulara yer verdi:

1- Göçmenlerin en geniş birliğinin kurulması gerekliliği vurgulanan kararda, "...Göçmenlerin ortak sorunlarını gündemine alacak, demokratik, çağdaş ve çok renkli bir çatı örgütünün kurulabilmesi için yapılacak girişimleri tüm güçle desteklemek."

2- GDF derneklerinin bu çatı örgütlenmesine hazırlanması amacıyla alınan kararda "...Örgüt içi demokrasiyi daha da geliştirmek, hoşgörü ve yapıcı tartışma ortamını yükseltmek, genel yönlendirilmenin yanısıra özel koşullara uygun yerel görevler üstlenmek."

3- İçişleri Bakanı Bay Zimmermann'ın yeni yasa taslakları üzerine alınan kararda, "Yasa taslaklarının yarattığı, yabancıları aşağılayan ve horlayan anlayışa karşı, yaşamın her alanında eşit haklara kavuşmak amacıyla tüm göçmen kuruluşları ile birlikte hareket etmek" çağrısı yapıldı.

4- Türkiye'deki antidemokratik uygulamaların göçmenlere nasıl yansıdığını ele alan kararda ise "Ülkemiz demokrasi güçleriyle dayanışmayı en geniş çevreye yaymak bilinci ile insan haklarından, demokrasiden ve çağdaş bir Türkiye'den yana olan tüm demokrasi güçleriyle dayanışma, Avrupa'da başımız dik dolaşabilmek için zorunludur" denildi.

5- Birleşmiş Milletler Genel Kurulu 1988-97 dönemini "Dünya Kültürel Gelişme 10 Yılı" ilan etmiştir. DGF Kuruluş Kurultayı, bu konuya "Kültürel Gelişme 10 Yılı" hedeflerini desteklemeyi ve bu doğrultuda faaliyet yürütmeyi görev bilir" anlayışıyla yaklaştı.

6- DGF Kuruluş Kurultayı, Birleşmiş Milletler'in, 31 Mayıs 1988 günü New York'ta başlayacak silahsızlanmaya ayrılmış olağanüstü üçüncü oturumunu selamladı ve Federasyon'un yetkili organlarına buraya bir mesaj yollama görevi verdi. ■

Aziz Nesin Köln'de Toplantı Yaptı

Ülkemizin tanınmış yazarlarından Aziz Nesin, 23.05.1988 tarihinde Köln'de "sol nitelikli günlük bir gazete" çıkarma projesiyle ilgili bir toplantı yaptı.

Konuşmasında Türkiye'de solun en geniş kesimlerine seslenebilecek, solda yer alan mevcut parti ve akımlardan bağımsız olmakla birlikte, onların bileşkesini oluşturacak ekonomik ve politik bir hat izleyecek günlük bir gazeteye olan ihtiyacı dile getiren Nesin, iki adet günlük gazete çıkarabilecek yazar ve teknik kadroya sahip olduklarını, ancak mali imkanların yetersizliği nedeniyle 10 milyon sermayeli bir şirket kurduklarını ve bu şirketin sermayesini de günlük bir gazete çıkarmak için ihtiyaç duyulan 4 milyar liraya çıkarmayı hedeflediklerini belirtti. Bu amaçla 100 bin liralık hisse senetleri çıkaracaklarını açıklayan Nesin, yurtdışında yaşayan işçilerden ve siyasi göçmenlerden bu gazeteye destek olmalarını istedi.

Nesin, diğer şirketlerde olduğu gibi, hisse senetlerini hemen satışa çıkarmayacaklarını, bunun yerine böyle bir hisse senedini almayı taahhüt eden bir belgeyi imzaya açacaklarını, toplanan imzalardan günlük bir gazete için ihtiyaç duyulan 4 milyar lirayı toplayabileceklerini görmeleri halinde, hisse senedi satışına geçeceklerini belirtti ve "sonunda yeterli parayı toplayamayacağımızı görsek dahi, bu boşuna bir çalışma olmayacak. O zaman saçımız ak mı, kara mı göreceğiz" dedi.

Gazetenin ekonomik ve siyasi hattını belirten açıklama ile diğer dökümanları Türkiye'ye döndükten sonra göndereceğini söyleyen Nesin, benzer toplantıları F.Almanya'ya bir dahaki gelişinde de sürdüreceğini sözlerine ekledi. ■

SDAJ Gençlik Festivali Yapılıyor

Her iki yılda bir yapılan SDAJ gençlik festivali bu yıl 4/5 Haziran tarihlerinde Herne'de yapılıyor.

Nikaragua'dan "Doy Mancotal", Afrika Ulusal Kongresi ANC'nin korosu "Amandla", "Morgenland-Yarinistan", DDR'den "Oktoberklub" ve daha birçok müzik grubunun kültürel etkinlikler göstereceği gençlik festivaline onbinlerce gencin katılması bekleniyor.

Dünyanın çeşitli ülkelerinden gençlik örgütlerinin temsilcilerinin katılacağı festivalde Türkiye ve T.Kürdistanı gençlik örgütlerinden Devrimci Halk Kültür Dernekleri (DHKD), Genç Emekçiler Birliği (GEB), Genç Öncü, Genç Kurtuluşçular Birliği (GKB), İlerici Gençler Derneği (İGD) ve Sosyalist Gençler Birliği (SGB) ortak bir bilgilendirme standıyla yer alacaklar.

Yönetime Katılma İle Kendini Yönetmenin Farkı

Sovyetler Birliği'nde ***perestroika*** *toplumsal hayatın farklı alanlarında çeşitli örneklerle somutlanıyor. Aşağıda sunduğumuz yazıda, Prof.Evgeny Torkanosky, işçilerin yönetime katılması ile kendini yönetme arasındaki farka dikkat çekiyor, işletme ve fabrikalarda özyönetim doğrultusundaki yeniden yapılanmaya değiniyor.*

Endüstride idari yöntemler etkili olduğu sırada dahi işçilerin yönetime katılması yönünde istek ve sloganlara sıkça rastlanıyordu.

Bu katılımı sağlayacağı farzedilen, zoraki getirilen kamusal organlar da eksik değildi. Bu tür, seksenden fazla organ hâlâ mevcut ve her birinde işletmeler yönetim organlarına sayısız raporlar arzetmek durumunda. Öyleyse neden özyönetimden söz ediyoruz ve ona vasıta olmak üzere yeni organlar yaratıyoruz? Üretimin yönetimini daha demokratikleştirme sorununa bir çözüm olarak mevcut kamu örgütlenmeleri sistemine yeni bir soluk kazandırmak daha makul görünebilir. O halde şu soru sorulmalıdır: Dün olduğu gibi yönetime katılma ile özyönetim arasında ne fark var?

İSTİŞARİ KONUMDAN BELİRLEYİCİ OYA

Yönetime katılma farklı biçimler alabilir. Tavsiyede bulunulabilir, projeler hazırlanabilir, yönetim eleştirilebilir, yani tavsiye niteliğinde fonksiyonlar yerine getirilebilir.

Yakın zamana kadar işçilerin bu sözü edilen organlar aracılığıyla yönetime katılmaları —eğer katılıyorlarsa— sözkonusuydu. Bu katılma biçiminin yararlı yönleri yok değil. Diğer meziyetlerinin yanısıra, yönetimin öznesi ve nesnesi arasında bilgilenmeyi sağlıyor. Başlıca dezavantajı ise, işbaşındaki yönetimin çalışanların fikrini hesaba katabilir ya da katmaz durumda olması. Pratikte bunun anlamı, işçiler tarafından yapılacak önerilerin görmezden gelinebileceği ve zaman zaman tam bir itaatin dayatılabileceğidir ("sana denileni yap"). Kararları oluşturmak ve kararlarla ilgili sorumluluk çalışma kollektifine değil, tümüyle işletmenin yöneticisine aittir.

Diğer yönetime katılma biçimi ise belirleyici katılım olarak biliniyor. Bu katılma biçiminde çalışma kollektifi yalnızca tavsiyede bulunmakla kalmıyor, bağlayıcı kararlar alıyor. Yönetimin öznesi ve nesnesi içiçe geçiyor, birleşiyor. Yeni ekonomik reform koşullarında çalışma kollektifi üyeleri yöneticiye yalnızca kararları uygulamada yardım etmekle kalmıyorlar, kendileri hedef belirliyor, araçları, öncelikleri, programı yerine getirmede kişilerin ve üretim birimlerinin sorumluluklarını tayin ediyorlar.

Çalışma kollektifinin gerçekleştirdiği üretimin nihai sonuçlarından sorumlu olduğu gerçek bir sahiplenmeden ancak böyle bir yapılanma ile söz edebiliriz. İşçilerin faaliyetlerini yalnızca bu şekilde teşvik edebiliriz.

Yeni Devlet İşletmeleri Yasası'na göre, üretimde yeni özyönetim organları Genel Kurul ve Çalışma Kollektifi Konseyi olarak belirleniyor. Genel Kurul ve onun yetkileri ile ilgili belirlemeler açık seçik olduğu halde, Konsey'in pratikteki durumu, işlevleri ve oluşumu ile diğer kamu organlarıyla ilişkileri henüz tam açıklığa kavuşmuş değil. Bu durum bazı insanlarda Konsey'in de ismi kalabalık komite, komisyon ve merkezlerden biri olabileceği kaygısının doğmasına neden oluyor.

Çalışma Kollektifi Konseyi'nin karar oluşturma durumunda olması, onu mevcut istişare organlarından ayırıyor. Konsey'in kararları işletme yöneticisi dahil kollektifin tüm üyeleri açısından bağlayıcı nitelik taşıyor. Bu o denli olağandışı ve alışılagelmiş yönetim sistemine benzerlik göstermekten o denli uzak ki, pratikte ve basında bu hazırlığı törpüleme girişimlerinde bulunuluyor. Çalışma kollektifinin en üst düzeyde yetkisi ve sorumluluğuna sahte bağlılık çokça görülürken, kollektif bu yetkiyi kullanmaya başlar başlamaz "anarşi" çığlıkları yükseliyor. Anarşinin yasayı hor görmek ve ona uymamak demek olduğunu hatırlamak gerek.

Çalışma Kollektifi Konseyi'nin egemen ve bağımsız bir organ olduğu vurgulanmalı. Başka organlara bağımlı değil. Diğer organlar işletmenin faaliyeti için çerçeve oluşturuyorlar. Ama bu çerçeve içerisinde Çalışma Kollektifi Konseyi'nin kararları sadece tabi olduğu Genel Kurul tarafından iptal edilebilir.

Perestroikanın tekerine çomak sokanlar Çalışma Kollektifi Konseyi'ni bir danışma organına dönüştürmeye, son sözü söyleme yetkisini işletme yöneticisine vermeye çalışıyorlar. Bu amaçla çeşitli yöntemler kullanılıyor: Seçim adı altında atamalar yapılıyor; Konsey'e 100 ilâ 200 arasında üye seçilerek bir icra organı olmaktan çıkarılıp meclise dönüştürülüyor (bu durumda işçilerin tek tük yer aldığı, temelde yönetim mensuplarından oluşan Konsey prezidyumu seçiliyor); sendika ve kimi zaman da Parti organlarının teşvikiyle işletme yöneticisi Konsey'in başkanlığına (ya da bilemediniz başkan yardımcılığına) seçiliyor vb. vb. Çalışma Kollektifi Konseyleri'ne hükümet talimatları bildirmek de, onu gerçek yetkiye sahip olmayan bir kuruma dönüştürmenin bir başka yolu.

Yine de konseyleri geniş yetkilerle donatmak kendi başına amaç değil, üretimin daha sonuç alıcı ve esnek yönetimi doğrultusunda bir araç. Çalışma Kollektifi Konseyi kendisini üretim sürecinde ortaya çıkan anlaşmazlık durumlarından uzakta tutamaz (böylesi durumların, örneğin kendini finansman sis-

teminde fabrikadaki atölyelerin isteklerine bağlı olarak çıkması muhtemeldir). Konsey işçiler için manevi ve maddi teşviklerle ilgili kararlar almak zorundadır. Aynı zamanda belirli kontrol fonksiyonlarını da yerine getirecektir. Bununla birlikte Konsey'in esas işi planlama, harcamaları belirleme, üretimi yeni gereçlerle donatma ve dağıtım gibi işletmenin gelişimi, stratejisi ile ilgili kollektif kararlar oluşturmaktır.

FABRİKA YÖNETİCİSİNİN YENİ ROLÜ

Fabrika yöneticisinin bu koşullarda rolü nedir? Yönetim sisteminin birliğinin tek bir yönetici organı gerektirdiği açıktır. Bu nedenle, yönetim kimi konularda birbirine ters düşebilecek iki tarafça yürütülüyorsa, bu iyi sonuç vermeyecektir.

Şimdiye kadar ekonominin yöneticileri kollektifte "devletin temsilcisi" olarak görüldü. Yöneticinin şahsında kollektifin değil, devletin çıkarları somutlanıyordu. O, devlete karşı sorumluydu.

Yeni ekonomik mekanizmada işletmenin başındaki kişi kollektife yabancı bir organ olarak değil, kollektife ait bir organ olarak görülüyor. Ancak, diğer aşırı uca savrulup, ekonomide yöneticinin rolünü, kollektifte sorumluluğu tüm diğer üyelerle birlikte paylaşan sıradan bir üyenin rolüne indirgememeliyiz. Sosyalist öz yönetim, herşeyden önce, ehliyetli ve enerjik önderlerin, özellikle de tepede böylelerinin rolünü artırmak istiyor.

Yöneticinin düşünceleri kollektif tarafından onaylanmalıdır. Bu sıradan bir formalite değildir. Çalışma Kollektifi Konseyi'nin onayı, bazıları yukarıdan "teşvik" edilebilecek yanlışlarla ve keyfi kararlarla ilgili riski azaltacaktır.

Yönetim süreci karar oluşturmakla bitmiyor. Kararların hayata geçirilmesi gerekiyor. Çalışma Kollektifi Konseyi'nin aldığı kararların gereğince uygulanması yöneticinin ve uzman yönetici personelin başlıca görevlerinden birisi. Günlük çalışmada birinin amir olması, direktiflerin yerine getirmesi gerekiyor. En sıkı düzen düzen ve disipline ihtiyaç var. Bu noktada yöneticinin iradesi temel bir bileşen.

Ekonomide yöneticilik yapanların yeni bir fonksiyonu da var: Üretimde özyönetimi örgütlemek.

Peki diğer kamu örgütlenmeleri ne oluyor? Çalışma Kollektifleri Konseyleri'nin kurulması işletmelerdeki kamu örgütlenmeleri ve seçimle işbaşına gelen organlar sistemini tümüyle değiştiriyor. Bu devrimin ana hamlesi, güçsüz durumda olan, çoğu kez işleri birbiriyle çakışan ve etkisi olmayan kamu organlarının sayısını önemli ölçüde azaltmak. Bugün Ekip Önderleri Kurulu, Ustabaşılar Kurulu ve İşçi Temsilcileri Kurulu çoğunlukla aynı işlevlere sahip. Bilimsel ve Teknik Kurum ile Buluşçular ve Modernleştiriciler Kurumu da aynı fonksiyonları yerine getiriyor. Bunlar çakışan örgütlenmelerden bazıları. Her tür merkez, komisyon, konsey, komite ve büroların çoğalması hâlâ yönetimin daha demokratikleşmesine yönetime yönelik bir yol olarak görülüyor. Gerçekte ise bu, formalist tutumlar geliştiriyor ve insanları gerçek çalışmadan uzaklaştırıyor. Pekçok kamu organının ortadan kaldırılışı (ki bu da günümüzün bir alâmeti) da tıpkı kuruluşlarında olduğu gibi tepeden verilen emirle gerçekleşiyor. Bunun anlamı, formalist tutumların inatla sürmesidir.

Yukarıdan verilen direktifle kamu örgütleri oluşturmak (ya da ortadan kaldırmak) uygulamasını terketmek basit bir iş değil, ne ki bu uygulamanın tümüyle ve bir daha dönülmemek üzere terkedilmesi gerekiyor. Çalışma kollektifinin son sözü söyleme hakkı olmalıdır. Parti, Genç Komünist Birliği ve sendika örgütlerinin temel birimlerine daha geniş haklar verilmesinin tam sırasıdır. Çeşitli komisyon, konsey vb. oluşturup oluşturmamaya onlar karar vermelidir. Aksi takdirde bu, direktifle "demokrasi"den hiç bir zaman kurtulamayacağız.

Çalışma Kollektifi Konseyleri ile sendikalar arasındaki ilişkilerin her zaman pürüzsüz yürümediğini görüyoruz. Sendikaların pek çok fonksiyonu kaçınılmaz olarak Konseylere devrediliyor. Bu durum sendikaların rolünün zayıflaması üzerine tartışmaları gündeme getirdi.

Aslında bazı fonksiyonların bu konseyler tarafından üstlenilmesinin bir zararı olmayacak. Aksine, sendikalar her zaman için faaliyetlerinin çekirdeğini oluşturan —işçilerin sosyal ve kültürel ihtiyaçları, çalışma ve yaşam koşulları, serbest zamanın yaratıcı biçimde kullanılması gibi— konulara daha yoğun eğilme imkanı bulacaklar.

SEÇTİĞİMİZ İNSANLAR

Endüstri işletmelerinde kendiniyönetime geçiş Parti örgütlerinin önüne yeni görevler getiriyor. Emirle yönetim yöntemleri kayıtsız şartsız yerine getirilmesi gereken belirli direktiflere dayanır. Bu sistemde inisiyatif çoğu kez cezalandırılmıştır. Böyle bir sistemde ekonomideki yöneticiler esas olarak itaatleri ve emirlerin tam olarak yerine getirilmesi temelinde değerlendirilmiştir.

Şimdiki ekonomik koşullarda yaratıcı olan ve itaatkâr olmayan bir tavıra ihtiyacımız var. Ekonominin her düzeyinde perestroikanın yöneticilerle ilgili görevlerini üstlenebilecek, işinin ehli bir yönetici kitlesi geliştirmeye ihtiyacımız var. Bu durum "personel seçimi" sözlerine yeni bir anlam kazandırıyor. Bundan sonra yönetici personel, az sayıda istisna dışında, atanmayacak, seçilecek. Çalışma kollektifi konseyleri ve yönetici konumlar için yapılacak seçimlerle ilgili hazırlıklar ve seçimlerin örgütlenmesi Parti komitelerinin önünde duran, karmaşık ve alışılmışın dışında bir görev.

Şimdiye dek Parti komitelerinin bu isteği karşılama düzeyine ulaştıkları söylenemez. Pekçok ekonomi ve Parti yöneticisi, personelin seçilmesi fikrini hâlâ anlamıyor (ya da reddediyor). Seçimler karşısındaki bu olumsuz tutum çeşitli biçimler alıyor. Yönetim mensupları, "ortak davanın çıkarlarını" öne sürerken, istenmeyen adayları vaatler ya da tehditlerle geri çekilmeye sevkediyorlar. İnsanları "Parti disiplini doğrultusunda" istenen adaya oy vermeye zorlama girişim-

(Devamı 11. sayfada)

Günümüzde Komünist Hareketin Gelişimi

"Barış ve sosyalizm sorunları" dergisinin çalışmalarını değerlendirmek üzere komünist ve işçi partileri delegeleri 12-15 Nisan tarihlerinde Prag'da biraraya geldiler. Bu toplantıda SBKP MK Sekreteri Anatoli Dobrinin yaptığı konuşmada, komünist hareketin durumu ve perspektifleri üzerine çeşitli değinmelerde bulundu. Aşağıda Dobrinin'in konuşmasından özet bölümler aktarıyoruz:

"Barış ve Sosyalizm Sorunları Dergisi"nin çalışmalarıyla ilgili bu görüşme, dünyanın tüm bölgelerinde köklü değişikliklerin olduğu şartlarda yapılıyor. Bu, sosyalizmin inşası ve sınıf mücadelesi ile halkların ulusal kurtuluş savaşları için yeni, çoğu kez ilkesel olarak yeni şartların oluştuğu anlamına geliyor.

Partilerin iç sorunları tartışma konusu değil, bu onların bağımsız meselesidir. Öte yandan derginin görevleriyle bağlantılı olarak hareketimizin gerçek durumu ve onun karmaşık ve çelişkili nedenleri üzerine konuşmak, tamamen haklı ve zorunludur.

Bu nedenler çeşitlidir. Ne ki, basitleştirilerek üç gruba indirgenebilirler.

Birincisi, uluslararası toplumsal gelişmede kimi önemli değişimlerle, ilk başta da eskiden kabul edilenden oldukça büyük bir istikrara sahip olan kapitalizmin gelişimindeki yeni tezahürlerle ilintilidir. Bilimsel teknik devrim ve bunun neden olduğu derin sosyal değişiklik şartlarında, komünist hareketin geleneksel olarak şimdiye kadar dayandığı kitle tabanının karakteri değişiyor. Bu, komünist hareketi yeniden zor sorunlarla karşı karşıya getirdi.

Gelişmekte olan ülkelerin kardeş partileri de kendilerine özgü zorluklarla yüzyüzeler. Bu zorluklar sadece miras olarak geçmişten devralınan özelliklerle değil, ayrıca bu özelliklerin bugünkü gelişiminin karmaşık yapısıyla da bağlantılıdır. Bu ülkelerin çoğunluğu pratik olarak kapitalizm şartlarında ileri demokratik bir gelişim için mücadele etmek zorunluluğuyla karşı karşıyalar.

Komünist hareketin gelişimini frenleyen ikinci grup objektif nedenler, sosyalizmin avantajlarının onun gelişiminin bugünkü aşamasında etkisini hâlâ tam olarak gösterememiş olmasıyla şüphesiz yakından ilgilidir. Sosyalizm Batı ülkelerindeki kitlelere toplumun esaslı bir demokratikleşmesi ve ekonomik sorunların köklü ve hızlı bir çözümü için inandırıcı bir örnek henüz sunamadı. Buna bizden başlayarak bir dizi sosyalist ülkenin gelişimindeki olumsuz süreçleri de eklemek gerek. Tüm bunlar sosyalizmin çekiciliğinin zayıflamasına neden oldu.

Kardeş partilerin önde gelen temsilcileri, Moskova'daki toplantıda buna değindiler. Kardeş partiler aynı zamanda sosyalist ülkelerdeki toplumun yenilenme ve yetkinleştirilmesini hedef alan mevcut yeni değişikliklerin uluslararası anlamına da dikkat çektiler.

Biz perestroikamızı ülkemizin şartları ve ihtiyaçlarından hareketle gerçekleştiriyoruz. Onu herkesin işine yarayacak bir reçete olarak sunmak üzere en küçük bir niyetimiz yok. Fakat girişilen işin başarısı konusunda uluslararası sorumluluğumuzun tamamen biincindeyiz. Çünkü sadece sosyalizmin kaderi değil, fakat dünya çapındaki topyekün toplumsal gelişmenin alacağı karakter ve başarısı ve nihayet bizzat uygarlığın geleceği, sosyalizmin teori ve pratiğinin yenilenmesine, dünyadaki değişiklikleri gözönünde tutan komünistlerin yeteneğine doğrudan bağlıdır. Fakat ana tespit değişmeksizin duruyor: Kapitalizmin alternatifi vardır ve bu alternatif, sosyalizmdir.

Komünist hareketin durumunu olumsuz etkileyen sebeplerin üçüncü grubu, kardeş partiler arasındaki karşılıklı ilişkiler alanına giriyor. Komünist hareketin, kimi zaman partiler arasındaki ilişkilerin gerginleşmesine ya da tamamen kopmasına varan polemiklerin damgasını vurduğu bu uzun dönemden çıkış yolu bulacak durumda olduğuna inanıyoruz. Partilerin serbestliğinin ve bağımsızlığının savunulmasında da sorun görmüyoruz. Partilerin bağımsızlığı bugün hiçbir şey ve hiç kimse tarafından tehdit edilmiyor. Bu konuda durum tamamen aydınlandı ve geri dönüşü olmayan bir biçim aldı. Böyle olmakla beraber, diğer politik akım ve partilerden —sosyal demokratlar, "Yeşiller", hıristiyanlar, muhafazakârlar ve liberaller— enternasyonalistlerin eylemleri dikkate alındığında, komünistlerin uluslararası işbirliği konusunda geri konumları özellikle göze batıyor. Hareketimizin kaderinin, bu geri durumun aşılmasına, komünist partileri arasındaki işbirliğinin derinleşmesine dolaysız biçimde bağlı olduğu, burada herhalde kolaylıkla ileri sürülebilir.

"Hepimiz, bugün komünist hareketin gelişiminin oldukça sorumlu bir anını yaşadığı görüşündeyiz. Bu, cesaretle araştırma, enine boyuna düşünme, sorgulama ve umut zamanıdır. Hepimiz için ana sorun, bugünkü dünyayı ve sorunlarını derinlemesine inceleme, katedilen yolu, bu arada tarihsel tecrübeleri iyice düşünme ve aynı zamanda geleceğe uzanan yolu belirleme olarak ortaya çıkıyor.

Ne yazık ki, —Moskova'da yapılan Kasım toplantısında doğrudan söylendiği gibi— 20. yüzyılın sonundaki yeni gerçeklikleri kavramada geciktik. İhmal edileni telafi etmek ve ilk ağızda yeni teorik sorunlara yönelmek zorunludur.

Bu türden güncel bir sorun, insanlığın genel çıkarları ile sınıfsal çıkarlar ve sorunlar arasındaki ilişkidir.

Mesele teorik olarak açık görünüyor. Bir yandan Karl Marx ve Friedrich Engels ile daha sonra V.I.-Lenin'in de tespit ettiği gibi, işçi sınıfının tüm insanlığı kurtarmak; dünya üzerinde sosyal ve ulusal baskıdan, savaş felaketinden vb. özgürleşmiş toplumu yaratmak

üzere tarihi misyonu devam ediyor. Öte yandan, global sorunların tırmanmasından —silahlanma, savaşlar, bölgesel savaşlar ve gelişme sorunlarının ("Kuzey-Güney" teması) çözülememiş olmasından— da en çok işçi sınıfı ve emekçiler zarar görüyorlar. Bunun sonucu olarak, insanlığın genel sorunlarının çözülmesine öncelikle emekçiler ilgi duyuyorlar. Bu onlar için hem sınıfsal, hem de genel olarak insani bir görevdir.

Burada bu sorunun iki veçhesine dikkat çekmek istiyorum. Birincisi, Marksistler eskiden sınıfsal baskının aşılmasının genel olarak insanlığı ilgilendiren sorunların çözümünden önce geldiğine inanırlarken, bugün genel olarak insanlığı ilgilendiren şiar ve görevlerle teçhiz olunmadan sınıf mücadelesinde de bir başarı beklenmiyor. Bu, temel önemde yeni bir durumdur.

Diğer bir yön, insanlığın genel sorunlarıyla sınıf çıkarlarının sorunlarının çözümünün somutta birbirine bağlanması ve bu çözümler için uygun şiarlar bulunmasıdır. Bu, ancak her ülkenin ulusal özellikleri dikkate alınarak çözülebilecek bir görevdir.

Hepimizin modern yeni görüş açısıyla düşünmemizi zorunlu kılan bir sorun daha var: Günümüz şartlarında toplumsal ilerleme mücadelesinin gelişme yolları sorunu.

Çoğu komünist partisi uzun zamandır demokrasinin sürekli gelişmesiyle toplumsal dönüşümün barışçı bir yolla gerçekleştirilmesi gerektiği sonucuna varmış bulunuyorlar. Ortaya çıkan uluslararası koşullarda bu sonuç özellikle günceldir.

Fakat başka durumlar da oluşabilir. Emperyalizmin müdahalesi ve sağcı güçlerin zor kullanımı (esasen hiçbir yerde ihtimal dışı değildir) devrimci güçlerin —tamamen haklı olarak— silahlı eylem de dahil karşı tedbirlerini doğurabilir. Böylesi bir çatışma ulusal çerçevede nasıl tutulabilir, yeni bir uluslararası gerginlik odağı olması nasıl önlenebilir? Bu sorun üzerine de mevcut tüm tecrübeler dikkate alınarak, etraflı şekilde görüş alışverişi gerekiyor.

Şu her halükârda bizim için açıktır: Hangi yolda gelişmekte olursa olsun, bugün toplumsal ilerleme sadece uluslararası barış şartlarında, sadece her halkın kendi kaderi üzerine dışardan müdahale olmaksızın karar vermesine saygı gösterilmesiyle mümkündür.

Tüm bu sorunlar, kimi zaman heyecanlı ve ateşli şekilde tartışılacak. Tartışmalar esnasında, çeşitli, kimi uyuşmayan görüşler ileri sürülecek. Ben, tek tek ülkeler ve bölgelerdeki özgül durumun, şu ya da bu kardeş partinin özelliklerinin ve durumunun dikkate alınmasını tamamen doğru buluyorum. Bizim için şu sonucu çıkarıyoruz: Özellikle genel teorik görüşlerin ve sonuçların sözkonusu olduğu durumlarda, konumlar ve görüş açıları üzerine karşılıklı olarak bilgilenmek için birbirimizi dikkatlice dinlemek çok önemlidir. Şurası kesin ki, biz devrimcilerden hiç kimse, gelişmenin gerisinde kalmak ve hayatın ortaya attığı sorunları gözden kaçırmak hakkına sahip değildir. SBKP kendi tecrübeleriyle şuna inanıyor: Ne zaman gelişmenin gerisinde kalındı ve karmaşık sorunlardan kaçıldıysa, bu, zorluklara neden oldu ve hatta bazan dramatik durumlara yol açtı. Biz bundan hem politik olarak, hem de teorinin yaratıcı şekilde geliştirilmesi bakımından çok ciddi sonuçlar çıkarıyoruz ve burada kardeş partilerle de işbirliği yapmak istiyoruz.

(...)

Bugün esas olarak tüm komünist haraketin yüzyüze geldiği basit olmayan sorunlardan birisi de, komünist hareketin tarihsel tecrübelerinin değerlendirilmesidir. Komünist hareketin tarihi, ilk sırada da partimizin ve ülkemizin tarihini ilgilendiren her şey, ciddi ideolojik tartışmaların konusu oldu.

Sosyalizmin mükemmelleştirilmesi işine koyulduğumuzda, her şeyden önce Leninist mirasa başvurmak zorunda kaldık. Kendi tecrübelerimizden şunu çok iyi biliyoruz: Ülkemizin en büyük kazanımları Leninist ilkelerin, Leninist ideolojinin kararlı biçimde uygulanması ile bağlıdır. Öte yandan nerede bu ilkeler zedelendi ve gözardı edildiyse, orada başarısızlık ve hatta kimi zaman yenilgilerin acısını çektik.

Tarihsel gerçeğin yeniden yaratılması, Leninizmin savunulması ve onun gerçekliğinin sağlamlaştırılmasıdır. Tarihsel gerçeğin yeniden yaratılması, ileri doğru hareket etmek ve geçmişteki olumsuz anların tekrarlanmaması için en önemli güvencelerden birisidir.

Doğal olarak tartışmalar esnasında tarih sorunuyla ilgili olarak farklı, hatta kimi zaman birbirine karşıt görüşler ileri sürülecektir. Tartışma, tartışmadır. Fakat herkes bilmelidir ki, partinin tarih anlayışını sonunda partinin kendisi sunacaktır.

İdeolojik karşıtlarımız geçmişle ilgili açıklığımızı şüphesiz istismar edeceklerdir. Bu yeni bir şey mi? Burjuva ideologlar bizi hiçbir zaman rahat bırakmadılar. Eskiden geçmişimizin şu ya da bu gerçek olaylarına dayanarak bizi gözden düşürmeye çalışırlardı. Şimdi açık olarak konuştuğumuz şeyler için bizi karalamaya çalışıyorlar."

(18 Nisan. UZ'dan çevrilmiştir)

TİP-TKP VE TSİP'İN ORTAK AÇIKLAMASI

(Baştarafı 3. sayfada)

daha fazla güçlendirebileceğimize bağlıdır.

Komünist hareketin yasallaşması çabaları ile yasal parti girişimini başlatma önerileri, eğer birbirinin karşısına konmadan ele alınırsa her iki partinin kanısına göre uyumlaştırılabilirler.

SONUÇ: Üç parti arasında birleşme perspektifine yönelik bu ilk toplantı olumlu bir adım olmuştur. Her üç parti görüşmelerden yararlanmışlar ve ortak görüşlerin altını bir kere daha çizmişlerdir. Bunun yanısıra, görüş farklarının giderilmesi için, taraflar karşılıklı anlayış göstermişler, sabırlı bir tutum izlemişlerdir. Ancak yukarıda da ifadesini bulan görüş farklarının bu ilk kademede aşılamayacağı anlaşılmıştır. Ne ki birleşmenin, işçi sınıfının mücadelesinin geliştirilip güçlendirilmesinde bir dönüm noktası oluşturacağı bilincinde olan her üç parti, birleşmeye temel olacak başlıca konularda görüş birliğine varılmasının mümkün olduğu inancıyla, birleşme sürecini olumlu doğrultuda geliştirmekte kararlıdırlar.

7 Mayıs 1988 ■

"MAKYAJ" TUTAR MI?

(1. sayfadan devam)

bir "hak iadesi" niteliği taşıyan tek tashihin, sendika yöneticilerinin görev sürelerini sınırlayan hükümde yapılması dikkat çekicidir. Bu değişiklik de bundan böyle seçilecekleri değil, sadece daha önce seçilmiş sendika yöneticilerini kapsıyor. Bilindiği gibi, bu değişiklik yapılmasaydı, Şevket Yılmaz dahil hemen tüm Türk-İş yöneticileri bu yıl sonuna kadar makamlarını terketmek zorunda kalacaklardı. Hükümetin niyeti açıkça sırıtmaktadır. Son değişikliklerin "içeriye" yönelik yegâne "yatıştırıcı" unsurunun sendika yönetimlerini gözetmesi herhalde tesadüf değildir. Yasanın çıkmasıdan bir gün sonra, bir Türk-İş yöneticisinin "tansiyonun şimdilik düştüğü"nü açıklaması da, tabloyu tamamlar niteliktedir. Üstelik bu açıklama Türk-İş'in İstanbul'da yapmayı tasarladığı mitingin başvurusu Valilikçe reddedildikten sonra yapılmıştır. Daha da ilginci, Türk-İş yönetiminin böylesi önemli bir gösteri öncesinde hiç bir hazırlık çalışması yapmadan, kimi gazetecilerin gözlemlerine göre, âdeta başvurunun reddini umar bir hava içine girmiş olmasıdır.

Hükümetle "diyalog" birilerine yaramış bile olsa, işçiler açısından hiç ama hiç bir şeyin değişmediği açıktır. 12 Eylül'ün ürünü olan ve Halit Naringilleri güldüren iş yasalarının antidemokratik özü aynen muhafaza edilmiş, hatta görüldüğü gibi yeni grev yasaklarıyla pekiştirilmiştir. Şimdi Bakan Hanım malını ILO Genel Kurulu'nda pazarlamaya çalışırken, Türk-İş yönetiminin "eylem programı"nı bir ay ertelemesi de herhalde kendisine az da olsa yardımcı olacaktır. Patronlarsa, binlerce yıllık tacir içgüdüleriyle, sözde huzursuzluklarını beyan etmeyi sürdüreceklerdir.

İşçileri aç acına çalışmaya ikna edebilirseniz, burjuvazi sendikal hak ve özgürlüklerin en ilerisini kabule dünden razıdır. Sorun, kimin kimi ve neye razı edebileceğidir ve bu da öncelikle bir siyasi güç sorunudur. Mevcut duruma razı değilseniz, bunu münasip bir lisanla muhatabınıza "anlatmak" zorundasınız. Öyleyse sorunun özü sınıf mücadelesine dayanmaktadır ve bu anlamda güneşin altında "yeni" hiçbir şey yoktur. ■

MANİFESTO 140. YAŞINDA

(Baştarafı 4. sayfada)

üzerinde devrimci siyasal örgütlenmesi ve sürekli mücadelesi olmaksızın kapitalizmin yıkılamayacağı, kapitalizm yıkılmadıkça da işçi sınıfının kendini ve kendisiyle birlikte öteki bütün sınıfları da **sosyal bakımdan** kurtarmış olamayacağı açıklamasını Manifesto'nun **temel** vurgularından biri olarak görmekteyiz.

• Bütün bu öze ilişkin noktalar gösteriyor ki Manifesto, kapitalizmden sonraya tekabül eden süreçleri de ifade etmek istiyor. Elbette Marksizm kendi içindeki gelişmesiyle, bu süreçlere dair çok daha yetkin açıklamalara ulaşmıştır ve bu bakımdan Manifesto, bir "başvuru kaynağı" olmaktan çıkmıştır, ama Marksizmin ulaşacağı yetkinlik, Manifesto'nun **aşılması** olarak değil, onun ifade ettiği gerçeğin beslenip desteklenmesi olarak gerçekleşmiştir ve bu sürmektedir. Manifesto, yazıldığı günlerin dünya gerçeğine bağlanmamış, kendini onun analiziyle sınırlandırmamış, bu gerçeğe dayalı olarak geleceğin, hem oldukça uzak bir geleceğin saptanmasına ağırlık vermiş, iddiasını burada yoğunlaştırmıştır. Bunun en somut kanıtı "ulus gerçeğinin" yükselip pekiştiği kendi verili koşullarında, bu gerçeği **aşan** tanımlara itibar etmesi, işçi sınıfının evrensel niteliğine bağlanarak kendini evrensel bir mesaja dönüştürmeyi başarmış olmasıdır. Bugün bile, ne zaman bertaraf olacağı konusunda somut fikir ileri sürmekten uzak bulunduğumuz **ulus gerçeğini** Manifesto proletarya enternasyonalizmiyle aşarak evrensel bir gelişme düzeyine işaret eder; dar ulusal çıkarları işçi sınıfının konusu dışına atar ve hatta proletaryanın yürüttüğü mücadelenin ulusal birim çerçevesinde "Lassalle'ci" kavranışına karşı çıkıp buna sadece "biçim olarak" cevaz verir.

• Marksizmin geniş kapsamı içinde bütün bu değindiğimiz noktalar, somut deneyler ışığında zenginleşmiş olup, her birini bugün Manifesto'ya başvurmaksızın açıklama şansına elbette sahibiz. **Sınıf mücadelesinin** zenginliğini, özellikle bugün ulaştığı zenginliği sırf Komünist Manifesto'nun kategorileriyle açıklamak kimsenin aklından geçmiyor. Ama yine de bütün bunlar Manifesto'yu "değerli bir tarihsel belge" derekesine düşürmüyor. Düşürmüyor çünkü, her şey bir yana, Manifesto'nun bir özelliği var ki, o bu özelliği ile güncelliğini korumaya devam ediyor. Bu **sınıf mücadelesidir**. Sınıf mücadelesini reddetmeksizin Manifesto'yu tarihin arşivine kaldırmak mümkün değildir. İnsanlar, tarihin, Manifesto tarafından da gösterilmiş zor, engebeli ve dramatik yolunun dışından bir yoldan sosyalizme ve kardeşliğe ulaşılabileceği, sınıf mücadelesi olmaksızın da emekçi sınıfların sosyal kurtuluşunun gerçekleşeceği ütopyalar üretmeye her zaman eğilimli oldular. Yığınla laf kalabalığı içinde saklanan bu türden ütopyaları teşhis etmek için Manifesto 140 yıl sonra bile **ölçü** olabilir, olmalıdır. ■

YÖNETİME KATILMA İLE KENDİNİ YÖNETMENİN FARKI

(Baştarafı 8. sayfada)

leri var. Eğer çalışanlar yönetimin önderliğinden başka bir kişiyi seçerse, demokratikleşmenin muhalifleri, kollektifin "olgunlaşmamış" olduğunu söylüyorlar.

Durumun tam aksi olduğu kanısındayım: Bir kollektif yeni haklarını kavrayamamışsa ve bu hakları kullanmada utangaç davranıyorsa "olgunlaşmamış"tır (ne yazık ki böyle olan çok sayıda kollektif var). Herşeyden önce, gerçek demokrasi koşullarında yaşamayı ve çalışmayı henüz öğrenme aşamasındayız. Ve öğreneceğiz. Yapılacak 19. Tüm Birlik Parti Konferansı kuşkusuz önemli bir dersi oluşturacak. ■

(New Times, 17/88'den çevrilmiştir)

Moskova Zirvesi Yapıldı

ABD devlet başkanı Ronald Reagan'la SBKP Genel Sekreteri Mikhail Gorbaçov 1985-Cenevre, 1986-Reykjavik, 1987-Washington zirvelerinden sonra son iki buçuk yılda dördüncü kez olmak üzere 29 Mayıs - 2 Haziran tarihlerinde Moskova'da biraraya geldiler. Moskova zirvesinin hemen öncesinde, Aralık ayında Washington'da imzalanan ortamenzilli nükleer füzelerin yok edilmesi ile ilgili anlaşma (INF) ABD Kongresi ve SSCB Yüksek Sovyeti tarafından onaylanarak yürürlüğe girdi. Bilindiği gibi INF anlaşmasının yürürlüğe girmesiyle birlikte nükleer silahlanmanın başlangıcından bu yana ilk kez bir kategori nükleer silahı (ortamenzilli ve bu kategoriye dahil daha kısa menzilli nükleer füzelerin) yok edilmesine başlanacak. INF anlaşması tarafların sahip olduğu nükleer savaş başlıklarının ancak çok sınırlı bir bölümünü kapsadığı halde, herşeyden önce nükleer silahsızlanmanın siyasi karar meselesi olduğunu, barış ve silahsızlanmanın "dehşet dengesi"ne değil Sovyetler Birliği'nin ısrarla vurgulayageldiği üzere siyasi çözüme dayandığını göstermesi bakımından önem taşımaktadır. Özellikle Reagan yönetiminin görülmedik soğuk savaş manevraları eşliğinde hepten tırmandırdığı "caydırıcılık" politikası karşısında bu adımın atılmasına varan sürecin ne denli zorlu geçtiği biliniyor. Sovyetler ve Birliği ve sosyalist ülkelerin nükleer silahsızlanma başta olmak üzere genel bir silahsızlanma doğrultusunda somut ve esnek önerileri bu koşullarda dünya kamuoyunun geniş desteğini sağlayarak sonuca ulaşıyor.

INF anlaşmasının yürürlüğe girmesinden sonra şimdi stratejik (kıtalararararası) nükleer silahlarda %50 indirimi öngören bir anlaşmanın (START) sağlanmasına çalışılıyor. Anlaşmayla ilgili görüşmeler Moskova zirvesi öncesinde henüz sonuçlanmadığı için, zirvede bu konuda bir anlaşma imzalanması beklenmiyordu. Ne ki Reagan'ın önümüzdeki yıl başında görev süresinin bitiminden önce, ya da yeni ABD devlet başkanının göreve başlamasından sonra böyle bir anlaşmanın önümüzdeki aylarda gündeme gelmesi mümkün. Böyle bir anlaşmanın sağlanması yolunda görüşmeler sürerken, Sovyetler 1972 tarihli antibalistik füzelerle ilgili anlaşmanın (ABM) "yorumlanmadan" sürdürülmesi ve Reagan yönetiminin onaylanmış bu anlaşmayı "yorumlayarak" SDI projesine dayanak yapma girişimini son vermesini istiyor.

Moskova zirvesinde stratejik nükleer silahlarda indirimin sağlanmasını kolaylaştırıcı yönde atılan adımların yanısıra, nükleer denemelerin denetimini pekiştiren anlaşmalar dışişleri bakanları tarafından imzalandı ve ayrıca bilim dallarından balıkçılığa çeşitli alanlarda yedi ikili anlaşma gerçekleştirildi.

Ama zirvenin esas önemli yanı olarak ikili ve çok yönlü uluslararası ilişkilerde diyalog ve detant açısından oluşturduğu atmosferin vurgulanması gerek. Zirvede oluşan bu siyasi atmosfer, Sovyetler Birliği ve dünya barış güçlerinin uluslararası ilişkilerde gerginliğin azaltılması ve nükleer silahsızlanma başta olmak üzere tüm insanlığın çıkarını ilgilendiren global sorunların ortak çözümü yolunda adımlar atılması çabalarının altını çizdi

Beyaz Saray'a adımını attığı günden başlayarak Sovyetler Birliği'nden "şer imparatorluğu" diye sözeden Reagan'ın Moskova ziyaretinde "karşılıklı ilişkilerin gelişmesi"nden sözetmesi, "başından beri nükleer silahsızlanma yanlısı" olduğunu ilan etmesi, soğuk savaş retoriğinden epeyce geri adım atmaya zorlanması, bu çabaların somut bir sonucu. Reagan'ın doludizgin nükleer silahlanma ve ona eşlik eden soğuk savaş histerisinden geri adım atmaya zorlanmasında kuşkusuz ABD ekonomisinin militarizmle uğradığı büyük yıkım ve kendini giderek daha güçlü duyuran toplumsal muhalefetin payı var. Dış politikada Ramboculuğun geri tepmesi, ekonomide ise 19 Ekim'deki borsa krizinde görüldüğü gibi "Reagan illüzyonu"nun tam anlamıyla çökmesi Beyaz Saray'a bildiğini okuyamayacağını açık seçik göstermiş bulunuyor.

Moskova zirvesinde gerçekleşen görüşmeler ışığında, Reagan'ın görev süresi bitmeden stratejik silahlarda indirimi öngören anlaşmanın imzalanacağı beşinci bir zirve de olası görünüyor. Bu arada iki ülke dışişleri bakanlarının ayda en az bir kez görüşme durumunda olduğu da gözönünde tutulursa, Reagan yönetiminin "dünya jandarmalığı" heveslerinden tümüyle vazgeçmese de, yedi yıl önceki konumundan epeyce gerilediği açık. Özellikle nükleer silahsızlanma açısından katedilen mesafe ve uluslararası ilişkilerde tüm dünya halklarının çıkarına geliştirilen diyalog Sovyetler Birliği'nin izlediği esnek ve sonuç alıcı barış ve silahsızlanma politikasının yadsınmaz bir ürünü. ■

kitle YAZIŞMA ADRESİ: Postfach 10 13 46 • 4100 Duisburg 1 • F.Almanya • Fiyatı: 50 T.L.